

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2020. szeptember–október

BERETTYÁN Nándor
KATONA Kinga
MÁRKÓ Eszter
MÉSZÁROS Martin
RÁTÓTI Zoltán
SCHNELL Ádám
SZABÓ K. István
TÓTH Auguszt

A kassai polgárok

Leánder és Lenszirom

Forró mezők

szeptemberi–októberi műsorral, előadás- és programajánlójával

Dráma, mese, krimi – Márai-, Szilágyi Andor- és Móricz-darabok bemutatói • **Előadás-ajánlók** – Tizenhárom almafa, Házasság Palermóban, Caligula helytartója, Médeia, Déryné ifjasszony, Woyzeck • **Színház-történet** – Balázs Samu pályakezdése Trianon árnyékában • **Bánk bán maraton** – dráma, opera, osztályterem • **Jelen/lét Fesztivál** – nemzetiségek a Nemzetiben

Jelenet a Bánk-misszióból | fotó: Eöri Szabó Zsolt
Erkel operája és Katona József drámája mellett a Nemzeti Színház tantermi előadása
látható a „Bánk bán maratonon” október 20. és 22. között. Részletek az 30. oldalon.

Az A terv

Amikor ezeket a sorokat írom, még azt is csak bizonytalanul mondhatjuk: elindul az évad a Nemzetiben. Volt ahol már elkezdtek játszani, aztán még mielőtt létrejöhetett volna a színház lényege, az előadás és a közönség találkozása, két hétre be kellett zárniuk. Úgy kell minden premierre, minden előadásra készülni, teljes odaadással és jó munkakedvvel, hogy nem tudni: mikor parancsol megálljt a járvány.

Tavasszal, amikor március 12-én a színházak is bezártak, minden társulat kereste a megoldást, miként tarthatja a kapcsolatot a közönségével. Ma még nem tudni, hogy az életmód kényszerű változásai, bizonytalanságai megtermékenyítő hatással lehetnek-e arra a művészeti ágra, amelynek alapszabályai két és félezer év óta változatlanok. A játékos és a nézők valós időben, élőben, testközelből élik át az élményt. A színházi előadás ennek a két csoportnak a minden este újra megszülető közös „alkotása”. Bezárkózó, atomizálódó világunkban a színháznak mint közösségi eseménynek a jelentősége, értéke felbecsülhetetlen. Itt együtt lehetünk. A közösen megélt élmények öröme a színház. És ma nem tudjuk, hogy ebből az örömből mi jut nekünk.

Nagy kérdés: ha újra bezárnak a teátrumok, akkor mi történik? Megint az online térbe költözik a színház? Másfajta interakció alakulhat ki játékos és nézők között? A virtuális térben változhat a klasszikus előadók-közönség felállás? Keveredhetnek a „szerepek”? Meddig lehet versklippekkel, mesefelolvasással, „zoom”-interjúkkal, előadások online közvetítésével és egyéb pótcselekvésekkel helyettesíteni az igazit? Mindenki ezen agyal, próbálkozik valami újjal, miközben a színész szöveget tanul, a rendező továbbra is jeleneteket instruál (maszkban vagy anélkül, a színpadon vagy otthonról a képernyőn keresztül), a néző pedig várja a részvétel lehetőségét: az előadást.

Minden válság adhat új impulzusokat, felszabadíthatja a kreativitást, hozhat új ötleteket, de okoz tanácstalanságot, rémületet és kétségbeesést is. Nehéz ma megmondani, mi is a helyzet. Mindenki azt reméli, hogy a régi kerékvágásban folytatódik az élet a színházakban is, ki aggódva, ki reménykedéssel tekint a jövőbe...

Ahogy minden színházban, a Nemzetiben is úgy teszünk, mintha minden rendben volna, mintha úgy indulna ez az évad is, mint minden ezt megelőző. A műsornaptárunk tele. Készülnek új produkcióink (*A kassai polgárok*, *Leánder és Lenszirom*), újra kitűzve a tavasszal a vírus miatt elmaradt *Forró mezők* premierje. Az A tervünk készen áll! Nem szeretnénk B és C és D tervekkel előállni. Egészen maradin, századain csak azt szeretnénk, ha Önöket a nézőtérén köszönhetnénk.

KORNYA ISTVÁN főszerkesztő

10

A KASSAI POLGÁROK

„Az alapkönfliktus, a férfi-nő konfliktus, a boldogságkeresés, a küldetéskeresés, a művészemberek minduntalan kételkedése, hogy vajon mi az én hivatásom, és beteljesíthetem-e a hivatásomat – ezek a kételyek állandóak, és egyik korban sem könnyű megtalálni rájuk a választ.” (Rátóti Zoltán)

19

TÜNDÉRJÁTÉK

„Hatalmas megtiszteltetés és tanítás volt számomra a Galilei élete, mert közelről láthattam, mit jelent Töröcsik Mari példája: a próbákön tanúsított odaadó hozzáállása, szellemi frissessége.” (Mészáros Martin)

26

FORRÓ MEZŐK

„Mindenkiben gyanúba keveredik, és remélem, nagyon érdekes lesz a néző számára, ahogyan magában mérlegelhet: ki állhat a cselekményt beindító gyilkosság hátterében? Mit jelent az, hogy senki sem áll gyanú felett? Én tudom, hogy ő tudja, hogy mi tudjuk... (Berettyán Nándor)

41

SZÍNHÁZ-TÖRTÉNET

Balázs Samu a pesti sikertelenség után nagy reményekkel érkezik a nehéz helyzetben lévő Kolozsvárra és annak színházába 1928-ban. Trianon után Romániában a magyar színházakban csökkenő fizetések mellett ellenséges politikai viszonyok között dolgoztak a művészek. Ilyen körülmények között éri el első komoly színpadi sikereit.

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2020. szeptember–október

Ingyenes időszaki kiadvány
VIII. évfolyam, 1. szám

Főszerkesztő:
Kornya István

A szerkesztő munkatársa:
Görömbölyi László

Fotó:
Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:
Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat: Kónya Ábel

Korrektúra: Lukácsy György

Címlap:

Tóth Augusztina A kassai polgárok című
előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár a Nemzeti Színházban
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:
Hétköznap 10–18 óra, hétvégén 14–18 óra között,
illetve az előadások kezdetéig. Ha nincs előadás,
vasárnap zárva.

Andrássy úti jegyiroda
1061 Budapest, Andrássy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:
H–P 10–18 óra

jegyrendelés: jegy@nemzetiszhaz.hu

www.nemzetiszhaz.hu

Nyomdai előkészítés: Inform-Line Stúdió Bt. |
Nyomda: Crew Kft.

Megjelenik 8000 példányban
Médiaajánlat: 30/508-4711
Lapzárta: 2020. szeptember 10.

Az Isten ostora, a Körhinta, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok
című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

10

13

23

28

36

44

Premier:

A kassai polgárok
Egy város legendáriuma //
Márai Sándor és A kassai polgárok
8 **Döntés a hűségről** //
Szabó K. István rendező
10 **Mindennek meg kell fizetni**
az árát // Rátóti Zoltán
12 **Márai mintha önmagával**
viaskodna // Tóth Augusztina

Premier:

Leánder és Lenszirom
Klasszikus új mese // Szilágyi
Andor és a Leánder és Lenszirom
16 **Tisztán és őszintén** //
Márkó Eszter
19 **Tündérvjáték kezdőknek és**
haladóknak // Mészáros Martin
23 **Próba közben**

Premier: Forró mezők

25 **Nemes ponyva** // Móricz
Zsigmond és a Forró mezők
26 **Az is gyanús, aki nem gyanús** //
Berettyán Nándor rendező
28 **Kapd el a gyilkost, keresd a nőt!**
// Katona Kinga, Schnell Ádám

Bánk bán maraton

30 **Dráma, opera, osztályterem**

Előadás-ajánló

32 **Tizenhárom alfafa, Házasság**
Palermóban, Caligula
helytartója, Médeia, Rocco
és fivérei, Déryné ifjasszony,
Woyzeck

Színház-történet

41 **Kétszer „jött ki” a trianoni**
Magyarországra // Balázs Samu

Felújítás

44 **Korszerűbben, szebben,**
takarékosabban...

46 **Olvasni való színház**

Jelen/lét fesztivál

47 **Nemzetiségek a Nemzetiben**

48 **Programajánló**

50 **Váltson bérletet!**

52 **Havi műsor:**
szeptember–október

Folyóirat
54 **Szcénárium**

MÁRAI
SÁNDOR
A KASSAI
POLGAROK

Márai Sándor

(Kassa, 1900. április 11. – San Diego, 1989. február 21.)

Író, költő, esszéista, újságíró. Iskoláit Kassán, Eperjesen, Budapesten végezte, ezt követően a Magyarországi című lap munkatársa lett. 1919-ben a Kommün bukása után Prága, Lipcse, majd Frankfurt am Main után Berlinben és Párizsban élt. 1928-ban feleségével együtt Budapestre költöztek. 1928 és 1948 között a legolvasottabb és legtermékenyebb szerzők közé tartozott. 1943 tavaszán kezdte írni az életmű meghatározó részét jelentő naplóját.

1948-ban a kommunista hatalomátvétel miatt az emigrációt választotta, műveinek magyarországi kiadását is megtiltotta. Svájc és Olaszország után 1952-ben New Yorkba költözött. 1968-ig a Szabad Európa Rádió munkatársa volt. Az '56-os forradalom hírére útra kelt, de már csak a szovjet megszállás idejére ért Európába. 1968-tól az olaszországi Salernóban, 1979-től a kaliforniai San Diegóban élt. Rövid idő alatt elvesztette feleségét, fogadott fiát, testvérét. 1989-ben önkéntesül vetett véget életének.

Márai Sándor az 1940-es években | fotó: Petőfi Irodalmi Múzeum

EGY VÁROS LEGENDÁRIUMA

Márai Sándor és A kassai polgárok

Márainak szerencséje volt a Nemzeti Színházzal, és viszont. A melodramatikus Kalandot Rajnai Gábor, Tökés Anna, Jávor Pál, Makay Margit sztárszereposztásával háromszázötvenegyszer játszották a Nemzeti Kamaraszínházában, Németh Antal igazgató rendezésében.

A Kaland sikerén felbuzdulva Márai új dráma írásába kezdett, és a Nemzeti igazgatójának ajánlotta bemutatásra. A két európai látóköri művészt a munkakapcsolaton túl barátság is összefűzte a háború éveiben, szellemi fegyvertársak voltak. „Adja a jóég, hogy egy napon, mikor az emberi szívekbe megint nyugalom költözik, s a gondolat és a művészet megint fontosabb lesz, mint az indulat és gyűlölet, szövetkezhessünk szép és igazi feladatokra – hisz ez az élet egyetlen értelme” – írta Márai egy levélben Némethnek.

A kassai polgárokat is Németh rendezésében mutatta be a Nemzeti 1942-ben. Márai szülővárosát, Kassát (amely 1938. november 11-én „tért vissza”) ’41 nyarán azonosítatlan gépek bombázták, és ez az esemény szolgáltatott okot arra, hogy Magyarország a németek oldalán belépjen a háborúba a Szovjetunió ellen. A dráma tehát, amely a középkori Kassát megszállók okozta pusztításáról is szól, nagyon aktuálisnak érezhette a közönség.

A kassai polgárok Márai „kassai legendáriumának” – Egy polgár vallomásai (1934), Féltekenyek (1937), Kassai órjárat (1941) – utolsó darabja. Kassa „témája, eszméisége végigvonul a Márai-életművön, emlékirat, önéletrajz, újságcikk, vers, tanulmány idézi meg a Várost, helyezi egykor volt lakóit az írói ábránd megalapozta történelem imaginárius terébe, kölcsönöz számára a szűkkeblű realitásnál valóságosabb létet.” A darab „példázat is, törté-

nelmi színmű is, a nemzeti tragédia igényével írt színpadi játék is, vallomás is a (...) polgárságról meg a mai művész hivatásáról, akinek magánossá kell lennie, hogy szolgálhassa a művészetet, és fel kell adnia magányát, ki kell lépnie műhelyéből, hogy szolgálhassa a közösséget” – írja tanulmányában Fried István.

„Káprázatos a darab. Márai megmutatta mindenkinek: hogyan kell történelmi drámát írni. Mert ez aztán dráma és történelem” – nyilatkozta a premier előtt a főszerepre a konkurens Vígyszínházból átszábitott Somlay Artúr. Az ő elfogultsága érthető, de a Nyugat jeles kritikusa, Schöpflin Aladár se fukarkodott dicsérettel: a „magyar drámaírás legnagyobb koncepciójú alkotása”. Thurzó Gábor pedig a Bánk bán óta „a magyar irodalom egyik legteljesebb végzetű drámaírója”, „a tömeggel egybeolvadó tragikus hőst” ünnepli a darab központi alakjában, János mestemben. Az elmarasztaló kritikák jobbról és a szélső jobbról érték a bemutatót, a rendezőt és a Nemzeti Színházat. Az előadásról egy miniszteri értekezleten a kultuszárca vezetője az állami színgazgatók előtt azt fejtegette, hogy a feszült kül- és belpolitikai helyzetben, ha a színpadon egy polgár (a darabbeli János mester) megöli az ország első méltóságát (a műben a nádort): lázítás. Németh Antal nem kertelt válaszában: „Ugyanaz a kifogás, mint a Bánk bán ellen, akkoriban azonban osztrák (?) volt a cenzor. A Kassai polgárok bemutatójának dátumát akkor is jegyezni fogja a magyar színháztörténet, amikor már senki sem fogja tudni, hogy ki volt akkor a kultuszminiszter.”

A Kassai polgárok az 1942-es bemutató (és 43 előadás) után csak 1990-ben került újra színre, ezúttal is a Nemzetiben – akkor Bessenyei Ferenc alakította János mestert. Születésének 120. évfordulóján Márai és eszménye a (kassai) polgár visszatér oda, ahol első színházi sikereit aratta, a Nemzetibe.

plakát: Orosz István

Nagy Mari, Szabó K. István, Rátóti Zoltán, Tóth Augusztá, Schnell Ádám, Blaskó Péter

DÖNTÉS A HŰSÉGRŐL

Szabó K. István rendező

„Az 1311-es kassai lázadás a városépítők önrendelkezésért folytatott küzdelme a kor oligarcháival. Omodé nádor személyében és jogtipró magatartásában könnyen azonosíthatók korunk rablólovagjai” – véli Szabó K. István. A kassai polgárok rendezője Márai naplójáról, Stephen Kingről és a soha nem látott nagyapa példázatáról is beszél.

Nyáron, a karantén alatt kezdték el a próbákat: mennyiben befolyásolta ez a munkát?

– Rendhagyó módon, online kezdtük a próbákat, és rá kellett jönnöm, hogy erre a személytelen „színházsdíra” képtelen vagyok. A számítógép képernyője elidegenít, megfoszt a találkozás élményétől, ami az alkotó játék lényege. Szerencsére az első próbák után már a megszokott formában dolgozhattunk, és a vírus sem „köhögött bele” a próbafolyamatba, a nyári bemutató a Gyulai Várszínházban is megtörténhetett. Figyelmes, fegyelmezett, motivált alkotótársakkal dolgozhattam, és ettől az előadás is gördülékenyen alakult. Reméljük, az évad is elindul, nem szól közbe újra a járvány.

Márai műve 1942-ben jelent meg, a történet a 14. században játszódik. 2021-ben hogyan lehet egy régebbi, nem annyira ismert szöveget „megemelni” úgy, hogy a ma emberének is izgalmas, inspiráló legyen?

– *A kassai polgárok* az építő akarat nagyszerű példázata. Az 1311-es kassai lázadás a városépítők önrendelkezésért folytatott küzdelme a kor oligarcháival. Omodé nádor személyében és jogtipró magatartásában könnyen azonosíthatók korunk rablólovagjai, a haszonhalmozók, akik visszaélnék joggal és erkölccsel, kulturálatlanok, nem tisztelnek sem egyént, sem közösséget. A darab megírását ihlető esemény

egyébként Kassa 1941-es bombázása volt. Mái nem tudni pontosan, kik álltak ennek a háttérben, de tény: Magyarország ekkor lépett be a háborúba a németek oldalán, és üzent hatad a szovjeteknek. Az eset a civilizáció törekénységét mutatja meg, azt, hogy pillanatokon belül megkérdőjeleződik minden, ami évszázadokon, nemzedékeken keresztül épült. Azt hiszem, a jelen társadalmi átalakulásainak tükrében nincs annál inspirálóbb dolog, mint megérteni azt, hogy saját történelmi tudatunk is kikezdzhető, megteveszthető, végül megsemmisíthető.

Kassa bombázását a színpadon is megidézi, de megjelennek egy friss Stephen King-film alakjai is. A félelem, a borzalmak minden időben utoléri az embert?

– Úgy kezelem a problémát, hogy térben és időben szabadon mozgatom, ezzel is érzékeltetve az állandóságát, visszatérésének lehetőségét, és meggyőződésem, hogy a néző még számos, hasonló történelmi analógiát fel tud sorakoztatni. Az emberi társadalom ugyanazokat a szerveződési, viselkedési sémákat követi évezredek óta – változik a keret, de marad a tartalom. Az embernek ember általi kizsákmányolása történelmi reflex, csak más-más neveket illetik a rendszert, úgy mint rabszolgatartó, feudális, szocialista, kapitalista...

Márai Sándor

A KASSAI POLGÁROK

János mester – RÁTÓTI ZOLTÁN ■ Ágnes, János felesége – TÓTH AUGUSZTA ■ Jakab, a polgár – SCHNELL ÁDÁM ■ Gergely páter – BLASKÓ PÉTER ■ Genovéva – BARTA ÁGNES ■ Kristóf – BERETTYÁN SÁNDOR ■ Petrus, a bíró – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Dyles, a molnár – SZARVAS JÓZSEF ■ Leonardus, a szűcs – RÁCZ JÓZSEF ■ Szabina, dajka – NAGY MARI ■ Timót, főrmender – BAKOS-KISS GÁBOR ■ István püspök – RUBOLD ÖDÖN ■ Zakariás, literátus / 1. fejszés – HERCZEGH PÉTER ■ Angelus, literátus / 2. fejszés – SZÉP DOMÁN

Díszlet: Mira János // Jelmez: JDS (Jeremias Bianca) // Dramaturg és zeneszerző: Verebes Ernő // Súly: Kabódi Szilvia // Ügyelő: Lovass Ágnes // Rendezőasszisztens: Trimmel Ákos

Rendező: SZABÓ K. ISTVÁN

mikor? hol?

PREMIER a Gyulai Várszínházban:
augusztus 16.

PREMIER a Nemzeti Színházban:
szeptember 20. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

Mi adja Márai drámájának alapkonfliktusát?

– János mester, a kassai dóm kőfaragója alkotói válságban van, zárkózottsága talán annak is tulajdonítható, hogy ingerszegénnyé vált a környezete. Életrajza szerint két évtizedes munkáját alig látták valójában, megtekintették ugyan, de igazán látni – ahhoz mélyebb tekintet kéne. A város is válságban van, lakossága meghasonlott, s bár külső veszély fenyegeti, János mester számára éppen az emiatt aggodó, őt zaklató polgárok jelentik a külső veszélyt. Visszavonulna magányába, az ihlet forrását keresné, de nem hagyják. Zsarolják, és titkolt gyengeségét is felhasználva kimozdítják kényszeres komfortzónájából. Nehéz eldönteni, hogy a mester harca vajon hősies küzdelem vagy ámokfutás, mert aki így rohan a tűzbe, annak már veszítenivalója nincsen, legalábbis erre utal Genovéva szuggesztív beszámolója.

Jánost ráadásul magánéleti dilemmák is gyötrik Genovéva miatt, aki fogadott lánya, de akinek szépsége, szenvedélye nemcsak megihleti, de meg is babonázza az öregedő mestert. A férfi végül példát mutat tartásból, kiállásból. Hős vagy inkább áldozat, akit a történelem végzetesen megsebez?

– Azt hiszem, inkább áldozat, még akkor is, ha ő az, aki a zsarnokkal – nyílt harcban – végez. A művészi hitelességért folytatott küzdelme megfosztja hitvesétől, szerelmétől és magától az alkotástól is. Rádöbben, hogy a teremtő munka alapfeltétele a mindent felforgató szenvedély. Genovéva fiatalsága, szépsége megbabonázza, múzsára talál, és valamiféle élet-restitúció lehetőségét látja benne. De becsülete – és nem utolsósorban megsértett férfi önérzete – Genovéva eltávolítására sarkallja. E kudarcérettől megsebzetten rohan a vesztébe. Hitestársa, Ágnes végigkíséri küzdelmét, egy időre elhallgat, majd visszaköveteli őt, harcol érte és lemond róla. A hitves tragikus halála a női önfeláldo-

zás megkoronázása. János mester igazi tragikus hős, aki mindent elveszt, és bár a tűz éjszakáján példásan helytáll, ő menti meg a zsarnoktól a várost, még vár rá a vezeklés napja, a megértéshez vezető út.

A darab elején a fia mint középkori céhlegény, vándorútra indul... Az apai tanács ez: „Mindig nyugatra menj. És ne feledd soha, hogy keletről jöttél”. A fiú e ponton a későbbi a szovjet megszállás, a kommunista diktatúra elől emigráló Márai naplójából idéz...

– A szülőhelyétől távolodó vándor keserű kommentárja ez, aki egyre élesebben látja a fenyegető veszélyt, minél inkább halványodnak a biztonságot jelentő otthon körvonalai. A dolgok jobb megértése, a kitáru-
ló világ nyújtotta eszmélések bár tudásban, tapasztalásban gazdagítják, a lényegi, lelki életében vigasztalanul magára hagyják. Ismerős a képlet, amikor korunk valóságos civilizációs betegsége az elmagányosodás, s az ebből fakadó egzisztenciális szorongás.

**Egy „kassai” darabot rendez erdélyi művészként a budapesti Nemzeti-
ben. Különleges konstelláció.**

– Erre így nem gondoltam. Engem az elmúlt évszázad történései különösen foglalkoztatnak. Kisebbségi létünk, árvaságunk, számkivettségünk korszaka ez. A rendezésre készülve számtalanszor eszembe jutott soha nem látott nagyapám sorsa, aki a nyugati és a keleti frontot megjárva, elesettnek nyilvánítva és feltámadva egy szibériai Gulag-táborból még hazatért házat, otthont építeni szegénysorban élő családjának. Mihelyt befejezte a munkát, meghalt. Feladata, dolga volt, mint János mesternek, és addig nem távozhatott, míg azt be nem teljesítette. A hűségről szól ez a nagyon személyes történet is, arról a nehezen meghatározható, de könnyen tetten érhető döntésről, ami köré *A kassai polgárok* egész cselekménye és gondolatisága is szerveződik.

Szarvas József, Nagy Mari, Rátóti Zoltán, Tóth Augustza, Blaskó Péter

MINDENNEK MEG KELL FIZETNI AZ ÁRÁT

Rátóti Zoltán – János mester

János mester hős, de saját maga áldozata – mondja Rátóti Zoltán, aki szerint Márai Sándor filozofikus szövegeinél az okozhat kihívást, hogy nehéz beilleszteni drámai szituációba, nehéz eljátszani. *A kassai polgárok* című darab kapcsán a belső hangról, a keretek között megtalált szabadságról beszél a színész, és arról, mi lehet ma egy művész feladata a közéletben.

Szokatlan körülmények között kezdődtek a próbák, a járványhelyzet miatt online, számítógépek képernyőjén keresztül tartották egymással kapcsolatot. Befolyásolta ez a fenyegetettség és bizonytalanságérzés az előadást?

– Csupán annyiban, hogy nem tudtuk, megtarthatjuk-e a Gyulai Várszínházban augusztusban a bemutatót. Egyébként a rendezői koncepcióra nem nyomta rá a bélyegét, talán túl direkt is lett volna.

Márai *A kassai polgárok* című műve 1942-ben jelent meg, és a 14. században játszódik, ráadásul nem túl gyakran játszott dráma: a nyelvezete okozott nehézséget János mester megformálásakor?

– Nem úgy tekintetem a darabra, mint egy régi műre. Nem ez okozott nehézséget, sokkal inkább az, hogy Márai szövegeit gyakran nehéz beilleszteni drámai szituációba. Ezek a nagyon sok bölcsességgel átitatott művek tele vannak a különböző élethelyzetek pontosabbnál

pontosabb elemzésével, de ez nem szolgálja a színpadi drámai szituációt. Ezért félttem tőle eleinte egy kicsit, de szerencsére Szabó K. István rendezővel megtaláltuk a közös hangot, és mind a ketten éreztük, hogy ebből a műből bátran lehet húzni anélkül, hogy csorbulna: a drámai szituációkat fokoztuk vagy feszítettük ki, mert az játszható – a filozófia csak nagyon nehezen. A gyulai bemutató előtti próbákban aztán megszűnt ez a küzdelem a szereppel és a darabbal is.

Az előadásban megjelennek egészen mai vagy a közelmúltat idéző események: ezek is „elemelik”, a néző számára jobban átélhetővé teszik a darabot?

– Időtlenné teszik az előadást, hiszen nem egy történelmi darabot kell eljátszani. Az alapkonfliktus, a férfi-nő konfliktus, a boldogságkeresés, a küldetéskeresés, a művészemberek minduntalan kételkedése, hogy vajon mi az én hivatásom, és beteljesíthetem-e a hivatásomat – ezek a

kételyek állandóak, és egyik korban sem könnyű megtalálni rájuk a választ. A belső hang az egyedüli, ami segíthet, csak nem mindig tudunk rá hallgatni.

Mi János templomépítő, kőfaragó mester alapkonfliktusa?

– Belső konfliktus ez: úgy érzi, kiapad a tehetsége, nem tud tovább alkotni, nem tudja a tervét megvalósítani. Rettenetes állapot lehet ennek a fölismérése. Kisebb-nagyobb mértékben természetesen az én pályám során is előjöttek ilyen kétségek, de más és más lehet ennek a mélysége. Jánosnál az ihletforrás, amiből töltekezhetne, elapad, és bár lenne egy ihletadó forrás, azt a lehetőséget a tisztessége miatt elveti, elfojtja. Komoly írói felvetés, hogy szabad-e ezt a vágyat elfojtani – de ha nem, akkor mindent lehet? Szabad-e engedni a kísértésnek? Valószínűleg ez sem megoldás.

A műben a fiatal Genovéva testesíti meg ezt a kísértést a hűségeselellyel szemben.

– Olyan ez, mint a barokk zene: ha nem tesszük keretek közé, akkor szétárad, de ha a keretek között megtaláljuk a szabadságunkat, az nagyon föl szabadító érzés lehet. Csak sokszor ezt a keretet nem vagyunk hajlandóak fölismerni, mert azt gondoljuk, hogy a szabadság mindenekelőtt. Ilyen belső konfliktusban, belső feszültségben van János mester, amikor először találkozunk vele, és ehhez jön a külső nyomás, hogy aki ilyen elismert művész, annak kötelessége részt vállalni a közügyekben. Adnia kell magát, a nevét, a személyiségét, és bár rettenetes nagy tiltakozás van benne, a történet szerint végül belesodródik az eseményekbe – kérdés, hogy mi lesz ennek az ára. Keserű, de valós dolog, hogy mindennek az árát meg kell fizetni. Nagyon nagy árat fizet János mester azzal, hogy végül is beadja a derekát, és szándéka ellenére belesodródik a közügyekbe, részt vállal a várost megtámadó zsoldosok elleni harcban. Ő, aki nem akar fegyvert ragadni, kőfaragó vésőjével döfi le a Kassa jogait csorbítani akaró nádort.

János hős vagy áldozat?

– Hősként tekintenek rá, de önmaga áldozatává válik. Az előadás is nyitva hagyja a kérdést: nem tudjuk, hogy innen hogyan tovább. Ugyanúgy nincs meg a múzsa, nincs meg a belső hajtóerő az alkotáshoz – alkotás és belső tűz nélkül pedig megette a fene az egészséget. De az értékeink melletti kiállás, annak megvédése, amit fontosnak tartunk, áldozatot követel.

Őn is épített templomot, volt színházigazgató Kaposváron, és most újra vezetői, illetve közéleti szerepet is vállalt: a Nemzeti Színház stratégiai igazgatója, illetve a Színház- és Filmművészeti Egyetem fenntartó alapítvány kuratóriumának tagja lett. Nem mondható, hogy elbújt volna az elefántcsonttoronyba, ahogy János mester sem tette.

– Óhatatlanul adja magát ez a párhuzam: azt gondolom, hogy elértem egy olyan kort, ami után, aki alkatilag alkalmas rá, annak nemcsak a saját karrierjével kell törődnie, hanem azzal a szakmai közösséggel is, amelyben dolgozik. Rendkívüli lehetőségnek érzem mindkét feladatot, pozíciót.

Barta Ágnes, Rátóti Zoltán

Tóth Augusztina, Rátóti Zoltán,

MÁRAI MINTHA ÖN MAGÁVAL VIASKODNA

Tóth Augustza – Ágnes

A közösségért kiálló János mester A kassai polgárok főszereplője, akinek felesége, Ágnes egyszerre küzd férje művészi és magánemberi becsületért, támogatja őt a vállálásában, de meg kell harcolnia egy fiatalabb vetélytárral is. Az Ágnes alakító Tóth Augustza szerint Márai műve rávilágít nemes emberi értékekre – a hűség, a tisztaság és a becsület – mai leértékelődésére is.

Nem kell sokat gondolkodnunk, hogy a darab magánéleti szálát tekintve is megtaláljuk a mával való párhuzamokat.
– A nő és férfi közötti viszony amióta világ a világ állandó és kimeríthetetlen témát nyújt az éppen aktuális kor e témával foglalkozó íróinak. A kassai kőfaragó, János és felesége, Ágnes, az általuk örökbefogadott

leány, Genovéva, valamint János és Ágnes közös fia között kialakult különös viszony is lehetne akár egy mai regény tökéletes témája. Főleg ha a 21. század oly divatos életszemléletét veszem alapul, amelynek mottója a carpe diem, amelybe, mint tudjuk, sok minden belefér, ez csak nézőpont kérdése.

Tóth Augustza balra Rátóti Zoltánnal, középen Herczegh Péterrel és Szép Dománnal, jobbra Schnell Ádámmal

Mit képvisel Ágnes?

– Olyan egyszerű emberi értékeket, mint hűség, becsület, alázat. Nevének jelentéstartamával kiegészítve: nemes, egyszerű, tiszta. Okos, bölcs és nagyon zárt asszony, aki végtelen szerelemmel szereti a férjét.

A darabban szépen összeállnak a közéleti és magánéleti dilemmák: János és Ágnes tulajdonképpen kiegészítik egymást?

– Igen. Az emberek összefognak Kassáért – Jánosért. Megvédik a városukat és Jánost, a dóm kőfaragó mesterét, a művészt. János nem tagadja meg a férfibecsületet, a tisztességet, hű marad asszonyához, a városhoz és önmagához. Ágnes bölcs asszony, azt mondja a férjének: annyira szeretlek, hogy ha el akarsz menni, akkor menj. Megvárak. Ágnes méltósággal tette, amit tett. Nem könyörgött a férjének, nem alázkodott meg. Márai ősi, tiszta tulajdonságokkal ruházta fel a két szereplőt, akik valahol tökéletesen egyek, talán még egyformák is – de olyan érzésem volt a darabot elemezve, mintha mindegyik szereplő maga Márai lenne. Mintha Márai önmagával viaskodna valamennyi karaktere által a művében... Ami számomra fájdalmas ebben az írásban, hogy a tiszta értékekért küzdő szereplők – annak ellenére, hogy látszólag minden megoldódik a maga módján, külső-belső küzdelmek árán – mégis vesztesek maradnak. Ágnesnek, aki hű, bölcs, tiszta és tisztességes, a végén mégis halnia kell... akár saját maga által? János mindent elveszít.

Az összeállítás interjút készítette: SÜMEGI NOÉMI
fotók: Eöri Szabó Zsolt

Mezei Mária-estjén is idéz Máraitól, és tudjuk, hogy őket titkos szerelem kötötte össze. Itt is kirajzolódik két nő vetélkedése.

– Mezei Mária halálosan szerelmes volt az íróba, aki, mint tudjuk, nő volt. Először ugyan Márai mondta a színésznőnek a Krisztina téri cukrászdában, hogy nincs szüksége a szeretetére, más dolga van és el fog menni, de aztán visszajárt hozzá, és végül Mária küldte el őt. Később azt mondta az író *Füves könyvére*, hogy „nem szeretem ezt a kicsi könyvet, sok-sok hazug, üres, nagyképu pufogás van benne, nagyon kevés a régi, igazi hangból”. Hektikus kapcsolat lehetett az övék, és megkockáztatom, hogy Márai kihasználta a nőket.

Kemény kritika ez a Füves könyvről – de milyen ma Márait játszani?

– Nem könnyű, mert a nyelvezete rendkívül intellektuális, úgy is mondhatnám: filozofikus. Ezért voltunk hálásak a rendezőnek, Szabó K. Istvánnak, aki megpróbálta a művet lecsupaszítani, és a lényegi mondandóját meghagyni, amitől kikristályosodhatott és leegyszerűsödhetett a darab – márais túlzások nélkül. Szabó K. rendkívül felkészült rendező, aki pontosan tudta, hogy mit szeretne majd láttatni. Márai kétségkívül nagy gondolkodó volt, kérdés, hogy úgy élt-e, ahogy – és amit – írt. Az utókorra hagyott magánéleti emlékek alapján nem feltétlenül.

Két nő vetélkedik a *Macskajátékban* is, amelyben ön alakítja Paulát, aki a biztosnak látszó pozícióban lévő Orbánnétól hódítja el a kiöregedett operaénekest, Csermlényi Viktort.

– Izgalmas próbafolyamat volt ez Szász Jánossal, és ennek keretében alakult Paula karaktere is. Egy olyan nőé, aki látszólag könnyed eleganciával, de pontosan kiszámítva, magától értetődő természetességgel és rácsodálkozással, egyszerűnek tűnő, de hihetetlenül rafinált módon hálózta be a férfit. Egy elegánsan számító, határozott hölgy. A kassai polgárok Ágnese a női természet másik arcát mutatja.

SZILÁGYI ANDOR

LEÁNDER ÉS LENSZIROM

MESEDRÁMA KÉT RÉSZBEN

Szilágyi Andor

író, forgatókönyvíró, filmrendező

1955-ben született Szolnokon. Az egri tanárképző főiskolán végzett 1983-ban történelem-népművelés szakon. Volt újságíró, raktáros, kőműves, favágó. 1986-1993 között a Magyar Rádió ügyelője. 1993-tól szabadfoglalkozású író.

Regényei közül *A világtalan szemtanú* és a *Shalim* szerbül, horvátul és olaszul is olvasható. Filmrendezőként többek között a *Mansfeldet*, a *Bárany utolsó megkísértését*, az *Előttünk az életet* jegyzi. A saját forgatókönyvéből Franco Castellano, Maja Morgenstern, Bánsági Ildikó főszereplésével rendezett *A rózsza énekei* című játékfilmjével 2003-ban elnyerte a Karlovy Vary Filmfesztivál zsűrijének díját.

Darabjait – *A rettenetes anya*, *El nem küldött levelek*, *Leánder és Lenszirom*, *Böllérénekek* – játszotta többek között a Stúdió K, a Radnóti, a Thália, a szolnoki, a miskolci és a pécsi színház. Volt bemutatója a londoni National Theatre-ben, valamint Kolozsváron, Újvidéken és Komáromban is. Az '56-os mártírról szóló *Tóth Ilonka* című darabját a Nemzeti Színház mutatta be 2016-ban.

Legtöbbet játszott műve a *Leánder és Lenszirom*. Az 1993-as szolnoki ősbemutató óta játszották Komáromtól Csíkszeredáig sok teátrumban – Budapesten most látható először prózai színtársulat előadásában. Készült belőle bábeloadás is, 2015-ben az Operaház mutatta be Tallér Zsófia operaverzióját.

Lenszirom: *De megmondani, hogy hol lelem Leándert, azt csak meg tudod?*

Vaknadály: *Honnan tudnám? De ha a szíveddel keresed, magad is megtalálhatod...*

Lenszirom: *Már rég a szívemmel keresem...*

KLASSZIKUS ÚJ MESE

Szilágyi Andor és a legnépszerűbb kortárs mesejáték, a *Leánder és Lenszirom*

A *Csongor és Tünde* óta írt legszebb magyar tündérmeseként emlegetik Szilágyi Andor *Leánder és Lenszirom* című mesejátékát.

Bölömbér király tizenhat évig nem tud szabadulni az ága-boga varázserdőtől, ahonnan a kobold Leánder csak akkor hajlandó őt hazaengedni, ha neki ígéri azt, ami még neki magának sincs. Hazaérve Bölömbér megtudja, hogy távollétében született egy lánya, Lenszirom, akit akarata ellenére éppen feleségül akarnak adni Mar-Szúr keleti herceghez. A király hiába őrizteti, zárja ketrecbe a lányát, Leánder és Lenszirom találkoznak, a sötétben rejtőzködő kobold szép szavai, gyengéd hangja, könnyecinek illata elbűvöli a királylányt, de amikor először meglátja a csúf koboldot, megrémül tőle. Leánder elbujdosik, Lenszirom hamarosan ráébred tévedésére és szerelme után indul. Sok-sok kaland, ármány, titok, varázslat és erőpróba után végül minden jóra fordul. Szilágyi Andor szépséges meséje a szeretet megváltó erejéről, a valóságos, belső szépség felismeréséről szól.

– Olyan klasszikus mesei történetet szerettem volna írni, amely minden szempontból tanulságos. Van benne hős, akivel együtt tudunk érezni, antihős, aki közutálatnak örvend, számos fő- és mellékszereplő, akik olyan emberi értékekre világítanak rá, amelyeket meg lehet szerezni, és el lehet veszíteni – mondja a szerző, Szilágyi Andor. – Nekem, annak idején az apám segített abban, hogy ne maradjanak előttem rejtve egy-egy történet fontos részletei. Ő vezetett rá arra is, hogy a megoldásokat próbáljam meg magam megtalálni. Most sem az a lényeg, hogy Leánder és Lenszirom meséjével mit akart közölni a szerző, hanem az, hogy fel tudjuk-e fedezni történetében a párhuzamokat a saját életünkkel, ami több és más, mint az örök mesei alaphelyzet, amelyben a jó elnyeri jutalmát, a rossz pedig méltó büntetését...”

Az írói fantáziáját Benedek Elek *Csudafa* című meséje ihlette meg, de a szerelmes mese sok más híres elődjének motívumait magába olvasztja: a *Szépség és a szörnyeteg*, a *Vadhattányok*, de akár Shakespeare-művekre is utal, például a *Szentivánéji álom* varázslatos világát is megidézi.

A legkisebbeknek ajánljuk a *Leánder és Lenszirom* című mesejátékot.

plakát: Keresztes Dóra

Márkó Eszter, Katona Kinga (Lenszirom), Mészáros Martin (Leánder)

TISZTÁN ÉS ŐSZINTÉN

Márkó Eszter – rendező

A gyerekek még nagyon tisztán értelmezik a világ dolgait. A szeretet az szeretet, a harag az harag. A színházban pedig teljes szívből drukkolnak a jónak, a hősnek, ösztönösen reagálnak a látottakra – mondja Márkó Eszter, a Leánder és Lenszirom rendezője.

Édesanyja, Krizsovánszky Szidónia is színésznő volt. A pályaválasztásában ez szerepet játszott?

– Fontos volt, de több dolog is foglalkoztatott. Gyerekkoromban szerettem édesapám fogorvosi rendelőjébe járni, megtanultam, hogyan kell kirakni a fertőtlenített műszereket, töméseket keverni. Édesanyám bevitt a sepsiszentgyörgyi színházba, amit én és a többi színházi gyerek varázslatos játszóháznak tekintettünk. A kelléktár a csodák birodalma volt, máig benne van az orromban az öltözők púderillata, szerettem a gyönyörű jelmezeket, a különleges frizurákat, az előadások előtti készülődés izgalmát. Később a teológia is vonzott. Nagyanym, nagyapám és apám is teológiai tanulmányokkal kezdte, aztán más pályát választottak. Végül nagyon nagy hatással volt rám a gimnáziumi magyartanárom, Salamon András, aki színjátszócsoporthoz is vezetett. Sokan kerülünk színházi pályára vagy a színház közelébe az ő diákjai közül. Négy év alatt komoly irodalmi és drámatörténeti alapot kaptunk a későbbi színházi tanulmányainkhoz. Akkoriban alakult a városban a neves diákszínházi csoport, az Osonó is. Ezek voltak a döntő érvék érettségi idején, és akkor már csak a színi pálya jöhetett szóba. A marosvásárhelyi végzés után aztán Szatmárnémeti színházában kezdtem a pályámat, ugyanott, ahol harmincöt évvel korábban édesanyám.

Nagymamája, Nagy Olga jeles néprajzi író, népmesekutató volt, akinek híres könyvéből, a *Paraszt dekameron*ból készített előadást. Később a meséit dolgozta át színpadra.

– Ennek a könyvnek a tréfás, szomorú, igaz történeteit nagyanym gyűjtötte a széki Győri Kali nénitől, aki élvezetesen mesélt szerelemről, asszonyorsról, házaseletről, hitről, komolyságokról és huncutságokról, halálról... Amikor a budapesti Gőr Nagy Mária Színitanodában tanítottam, szerettem volna, ha a diákjaim megismerik az erdélyi táncok alapjait, a zenét, ha találkoznak ezzel a fajta gondolkodással, nyelvvel, életszemlélettel. Egy végzős osztály vizsgaelőadásának választottuk a *Paraszt dekameron* anyagát, mert sok szerep- és játéklehetőség van a történetekben. Így csöppentem bele a rendezői szerepbe, szinte véletlenül. Az előadást hosszan játszottuk, visszatértek a végzősök, beálltak újak, aztán befogadta a József Attila Színház a produkciót, és pár évig műsoron is volt. Nagyanym hagyatékát lapozgatva találtam rá a *Fütytös és a sárkány* című történetre, ennek alapján írtam egy mesejátékot, amit először szintén a színitanodában rendeztem meg.

Hogyan kell a gyerekeknek színházat játszani?

– Tisztán és őszintén. Nem lehet „félrematatni”, mert a gyerekek azonnal jeleznek, keményen és hangosan ítéletet mondanak, de ha jól

Márkó Eszter

Sepsiszentgyörgyön született, 2000-ben színészként végzett a marosvásárhelyi Színművészeti Akadémián. Szatmárnémetiben kezdte pályáját a Harag György Társulatnál. 2004 óta a budapesti József Attila Színház színésze és rendezője. Tanított a Górnagy Mária Színitanodában. Az utóbbi tíz évben egyre többet rendez, főleg mesejátékokat magyarországi és erdélyi színházakban.

csináljuk, belcélük magukat az eseményekbe. Emlékszem, a *Babszem Jankó* előadásomon Szatmárnémetiben a gyerekek majdnem megverték a rablót, amikor ellopta Babszem Jankót, és a nézőtéren keresztül próbált távozni. Mind hangosan skandálták: „Verjük meg a rablót!”. Amikor a *Pinokkiót* játszottuk Csíkszeredában, feljött a színpadra egy gyerek és megfenyegette a rókát játszó kollégámat, aki el akarta venni az aranyamat. A gyerekeket nagyon el lehet varázsolni, mert ők mennek a történettel, de csak akkor, ha őszintén játszol nekik. Ők még nagyon tisztán értelmezik a világ dolgait. A szeretet az szeretet, a harag az harag. A színházban pedig teljes szívből drukkolnak a jónak, a hősnak, és ösztönösen reagálnak a látottakra.

Nagyon szereti a rajzfilmeket, animációs etűdöket. Ezek is hatottak mesejátékainak a stílusára?

– Nem is lenne rossz, ha annyi dolgot és úgy tudna csinálni egy színész, mint egy rajzfilmfigura. Az egyik kedvencem Oliva, Popeye felesége. Amikor kimegy az ajtón, a lába bent marad, így kerül meg háromszor az épületet, és újra bejön ugyanazon az ajtón. Elbűvölten nézem, milyen tömören lehet az animáció eszközeivel jeleneteket felépíteni. Ha egy kevés képzőművészeti tehetséggel meg lennék áldva, biztosan animációval foglalkoznék. A színpadi munkába az animációs filmek intenzitását, dinamikáját próbálom belopni. Keresem azokat a színpadi eszközöket, amivel ez a hatás kelthető. De a színház nem kapcsolhat soha olyan sebességre, mint a rajzfilm, az animáció...

Szilágyi Andor meséjéről azt mondta, régi vágya volt színpadra álmódni a *Leánder és Lenszirom* szövegét. Miért?

– Régóta hordozom a szívemben ezt a tiszta és igaz tündérmesét, többek között a nyelve miatt, amit a *Csongor és Tündéjé*hez tudnék hasonlítani. Nagyon sokrétű, rendezői szempontból nehéz, összetett darab. Minden megvan benne, aminek egy mesében lennie kell! A bujkáló „szörnyeteg”, a bűbajos, aki hősszerelmissé válik, a pökhendi királylány, aki megtanul szeretni – mind csupa komoly fejlődéstörténet. A „komoly” főszereplőket kísérő szolgapár humorral teli világot hoz be a színpadra. Van királyi udvar, tündérpalota, és egy egész állatsereglet segíti vagy akadályozza Leánder és Lenszirom útját a boldog végkifejlet felé... Leánder kitaszított, mióta elvarázsozták, Bogyóval az erdőben él, ez az otthonuk, ahol harmóniában léteznek az állatokkal, a bokrokkal, fákkal. Amikor vihart kavarnak, azt nem bűbájall teszik, hanem pontosan tudják, melyik faágat kell megérinteni, hogy az egész erdő megmozduljon. Egybefonódnak a természettel...

Márkó Eszter is otthonosan mozog a természetben? Erre tanítaná a gyerekeket?

– Én sajnos nem élek ennyire közel a természethez, mint Leánder. De vonz ez a téma, érdekelnék például az erdei iskolák, nagyon sokat ol-

vasok erről, vannak barátaim, akik ezzel foglalkoznak. Nagyon fontos lenne a gyerekeket úgy tanítani az életre, hogy közben tudjanak az erdőben tájékozódni, forrást találni, tüzet gyújtani, felismerni az ehető gombákat. Hogy ismerjék és óvják a természet minden csodáját. És élvezzék a mesék világát.

KULCSÁR EDIT

Szilágyi Andor

Leánder és Lenszirom

Leánder – Mészáros Martin ■ Lenszirom – Katona Kinga ■ Bogyó – Kristán Attila ■ Csibecsőr – Szász Júlia ■ Bölömbér Kerál – Varga József ■ Bölömbér Kerálné – Kovács Vanda m. v. ■ Mar-Szúr herceg – Bordás Roland ■ Töndér negéd – Söptei Andrea ■ Vaknadály – Mátyássy Bence ■ I-II. Károkatoná, Unkafiú, Unkalány, Csújjogós, Csíjjegős – Ács Eszter, Berettyán Nándor

Díszlet: Rózsa István // Jelmez: Cs. Kiss Zsuzsanna // Zeneszerző: Lovas Gábor // Bábtervező és kivitelező: Lenkefi Zoltán, Zayzon Ádám // Koreográfus: Darabos Péter // Dramaturg: Kulcsár Edit // Ügyelő: Lencsés István // Súly: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: MÁRKÓ ESZTER

mikor? hol?

Premier: szeptember 19. – 11 óra • Gobbi Hilda Színpad

Az előadást 4 éves kortól ajánljuk!

Jelenet a Sűgő című előadásból

„Hatalmas megtiszteltetés és tanítás volt számomra a *Galilei élete*, mert közelről láthattam, mit jelent Törőcsik Mari példája: a próbákön tanúsított odaadó hozzáállása, az, ahogyan – hihetetlen pályafutása ellenére – fiatalokat meghazudtoló szellemi frissességgel dolgozott mindennap.”

TÜNDÉRJÁTÉK KEZDŐKNEK ÉS HALADÓKNAK

Mészáros Martin a kényszerű pihenő hasznáról, Törőcsik Mari tanításáról, egy kobold csúnyaságáról és a színészi játék komolyságáról

A tavaszi karantén miatt elhalasztott *Forró mezők* című előadás mellett egy másik bemutató is vár Mészáros Martinra, aki a *Leánder és Lenszirom* című tündérmese egyik címszereplőjeként több hónap kényszerszünet után lázasan készül a színpadra lépésre. Az elgémberedett tagokra a néptáncos emlékek, a megkopott szövegtudásra a jegyzetek adnak gyógyírt.

A márciusi színházi zárlat után milyen érzés újra színpadra lépni?

– Ahogy májusban véget ért a tavaszi karanténidőszak, rögtön jött az üzenet, hogy hétfőtől próbálunk is. Nagyon izgatottak voltunk mindannyian, már csak azért is, mert eleinte szokatlan volt a hosszú kihagyás után újra játszani. Az izgatottság azonban a próbák beindulásával is fennmaradt, mert Szilágyi Andor gyönyörű és szellemes szövegével dolgozni önmagában is öröm, hát még úgy, hogy Márkó Eszter rendezői tudatossága és szenvedélye áthatotta a közös munkát. A nyári szünetig gyakorlatilag végig is értünk az előadás próbáival, augusztus óta pedig már jelmezben próbálhatunk.

A színész számára van különbség gyermek és felnőtt közönség között?

– Semmilyen különbséget nem teszünk, ugyanolyan komolyan vesszük a játékot mindkét esetben. Különbözően sem ad erre lehetőséget a *Leánder és Lenszirom*. Egyrészt látunk egy elbűvölő tündérmesét, másrészt a darab nyelvezete nagy intellektuális örömet okozhat a felnőtteknek is. Ez az előadás kifejezetten jó családi programnak ígérkezik. Színészként pedig egy szokatlan, de nagyon üdítő színházi nyelven kell megszólalnunk: mintha a Kaposvári Egyetemen sokat gyakorolt, mozgásra épülő színjátszást vegyítenénk a Zsótér Sándortól tanult pedagógiai elvekkel.

Galilei élete

Ki fed a különös nevű címszereplő, Leánder alakja?

– Ebben a tündérmesében Leánder kobold – de a mi olvasatunkban nem annyira kobold, mint inkább különleges ember. Szerepem szerint csúnya vagyok! De a próbák során éppen azon gondolkoztunk sokat, mit is jelent ez a csúnyaság. Egy korábbi szerepemből indultam ki: amikor egyetemistaként – kaposváriak és pestiek közösen – színre vittük Bertolt Brecht *Arturo Ui* című drámáját, és én a címszereplőt alakítottam, akkor is hasonló kérdéseket tettünk fel. Arturo Ui mellett mondhatnám III. Richárdot vagy a tavaly a Nemzetiben bemutatott *Vihar* Calibanját is, Leánderhez sokban hasonló karakterek. Shakespeare Calibanja „vad és formátlan rabszolga”, III. Richárd púpos – mindannyian számkivetett, torz személyiségek. Az én Leánderem nem feltétlenül csúnya, inkább van valami akadály a jellemében, mintha az izmai görcsbe volnának rándulva.

Az *Arturo Ui* című előadást látta annak idején Zsótér Sándor, aki szerepet kínált az akkor még egyetemi hallgatónak?

– Nem, egy másodéves vizsgaelőadást nézett meg Zsótér Sándor, s utána keresett meg. Csörgött a telefonom, felvettem, és ő azt kérdezte tőlem, szeretnék-e Töröcsik Marival játszani a Nemzeti Színházban. Hatalmas megtiszteltetés és tanítás volt számomra a *Galilei élete*, mert közelről láthattam, mit jelent Töröcsik Mari példája: a próbákön tanúsított odaadó hozzáállása, az, ahogyan – hihetetlen pályafutása ellenére – fiatalokat meghazudtoló szellemi frissességgel dolgozott minden nap. De nemcsak emiatt emlékezetes számomra az az előadás, hanem

Mészáros Martin

1994-ben a szerbiai Zentán született. Középiskolai tanulmányait a szentesi Horváth Mihály Gimnázium irodalmi-dramái tagozatán végezte. 2013-ban felvételt nyert a Kaposvári Egyetem Művészeti Karának színművész szakára Uray Péter osztályába. Gyakorlati éveit a kaposvári Csiky Gergely Színházban, valamint a Nemzeti Színházban töltötte. 2018 óta a Nemzeti Színház társulatának tagja.

A Nemzeti Színház 2020/21-es évadjában a *Forró mezők* és a *Leánder és Lenszirom* bemutatói mellett a *Súgó*, a *Rocco és fivéréi*, az *Ember tragédiája*, a *Woyzeck*, az *Egri csillagok*, a *Bánk bán*, az *Isten ostora* és a *János vitéz* előadásaiban látható.

Zsótér Sándor miatt is, aki igazi Brecht-szakértő, a német szerző szinte minden drámáját színre vitte már. Még két Brecht-rendezésében játszhattam később: a Nagyvárosok dzsungelében és két éve itt, a Nemzetiben *A gömbfejűek és a csúcsfejűek* című tandrámában.

Még inkább visszamenve az időben: a Kaposvári Egyetem előtt a híres szentesi Horváth Mihály Gimnázium irodalmi-dramái tagozatát végezte el. Szentesre pedig a Vajdaságból érkezett. A *Rocco és fivéréi* című előadásra készülő portréfilmből kiderül, hogy nem is színjátszással,

Egy pár, közös projekt

hanem néptáncsal kezdődött a színpadi pályafutása. Tudja használni a tánc tudását színészként?

– A néptánc és a népzene kiskorom óta része az életemnek, de ez a szenvedély később megrekedt, és már nem tudtam annyit táncolni, mint azelőtt. Amikor az *Egri csillagokat* játsszuk – amiben én Török Jancsit alakítom –, mindig elkap a régi szenvedély. A Nemzeti Táncgyűttes fiatal művészei a színpadon táncolnak, én meg csak nézem őket a takarásból, és mindig azon kapom magam, hogy velük együtt jár a lábam. Ezen kívül nagyon ritkán van lehetőségem néptáncolni. Amikor mégis alkalom nyílik rá, akkor pedig vigyáznom kell. Előfordult, hogy Berecz István barátunkkal elmentünk szilveszterezni, és véresre csapkodtam a lábamat. A színházban viszont nem játszhatok véraláfutásokkal. Hiába, ha szól a zene, előtör a virtus... A Sztalker Csoporttal készített előadásainkon azért vissza-visszatér a néptánc. William Faulkner *Míg fekszem kiterítve* című regényének motívumaiból csináltunk előadást, amiben éppen Berecz Pista koreografált egy több mint tízperces Nina Simone-dalt, amire néptáncoltunk.

Ugyanezzel a társulattal fut a Nemzeti Színházban egy másik előadás, a *Woyzeck*, amelybe szintén belecsempészett egy táncmozdulatot...

– Igen, a rendező, ifjabb Vidnyánszky Attila nagy szabadságot ad nekünk az előadás bizonyos pontjain. Ezzel a lehetőséggel én is életem, és az egyik bejövetelemet egy kalotaszegi pontozó mozdulattal húzom alá. De ez nem tánc, inkább csak ironikus utalás.

A sokadik szerepéről beszélgetünk, ami különösen a jelenlegi, karantén utáni életszakaszunk után felvet egy kérdést. Színészként normális évad esetében is rá kell hagynia a memóriájára, de több hónap kihagyás után nem okoz gondot a sokféle szöveg felidézése?

– Érdekes az emlékezőképesség. Ha tegnapi mára meg kell tanulnom egy szöveget egy szereplőválogatásra, már a casting utáni napon el is felejem. De egy nagyon bonyolult mozgásokkal és sok szöveggel járó szerepet gyorsan fel tudok idézni újra. Amin az ember hetekig, hónapokig dolgozik, az mélyebben elraktározódik. Persze ez sem megy erőfeszítés nélkül, minden szerepemet kijegyzetelem egy füzetbe, és a karantén idején ezeket a jegyzeteket rendszeresen átnézem. Így vagyok a Berettyán Nándor rendezte *Forró mezők* című Móricz Zsigmond-krimivel is, amit a tavaszi karantén elrendelése utáni napon mutattak volna be. Két szerepet is játszom benne, Vétek Palit, aki ennek az alföldi kisvárosi elitnek a minden lében kanál tagja, és Fabjánt, a nyomozást vezető főszolgabíró. Most ősszel lesz a premier, és alig várom már: hiába az eltelt hónapok, élénken él bennem az előadás.

Októberben újra műsorra tűzi a Nemzeti Színház a *Rocco és fivérei* című Vidnyánszky Attila-rendezést. Ritkán játszott, hosszú és rendkívül összetett produkció. Mi jut először eszébe róla?

– Erre az előadásra fél évig készültünk bokszedzésekkel Bedák Pál világbajnoki ezüstérmes ökölvívó vezetésével. Játstottuk itt, a Nemzeti

Mészáros Martin és Barta Ágnes nemcsak kollégák a Nemzeti Színházban, hanem egy pár. Talán nem véletlen, hogy a karantén alatt a színház online műsorában a színházi szerelmekről készítették műsorokat... Arról, hogy mi mást csináltak még a kényszerű leállás idején a magazin nyári számában a következőket mesélték:

BARTA ÁGNES: Kezdetben, amikor még nem indult el a Nemzeti Színház online adásfolyama, és szabadságon voltunk, ránk tört a lelkiismeret-furdalás: mi itthon ülünk, és fizetést kapunk, amikor sokan elvesztik az állásukat vagy a bevételeiket, és rengetegen kerülnek kiszolgáltatott állapotba. Ezért elhatároztuk, hogy nem ülünk otthon tétlenül, és bejelentkeztünk a IX. kerületi önkormányzatnál – ahol lakunk –, hogy szívesen vállalnánk önkéntes munkát.

MÉSZÁROS MARTIN: Bevásároltunk idős embereknek, maszkot, fertőtlenítőt, egyebet hoztunk-vittünk, éppen mire volt szükség. Ez nekünk is segítség volt, hogy ne bolonduljunk meg az albrélet négy fala között. Aztán elindult a Nemzeti online műsora, de az önkéntességet nem hagytuk abba.

Gyorsan át tudtak állni a színpadról az online térbe?

BARTA ÁGNES: Bárcsak olyan könnyedén menne ez! De egy fényképezőgéppel farkasszemet nézni egy kongó, rosszul bevilágított szobában nem ugyanaz, mint a közönségnek játszani. Hihetetlenül hiányzott a nézőkkel folytatott „párbeszéd”, miközben persze értem, hogy az online produkciókkal is a közönségünket szolgáltuk, és a rengeteg kedves visszajelzés is jól esett mindannyiunknak. A legtöbb színház hasonló műsorokkal állt elő, néha azért eszembe jutott, mi lenne, ha csendbe burkolódnánk, vajon mikor kezdenénk hiányozni a nézőknek.

MÉSZÁROS MARTIN: A szokatlan körülmények mellett nagy kihívást jelentett a műsorok kigondolása is. Feldolgoztuk a mostanihoz nagyon hasonló élethelyzetet, amikor 1918-ban kitört a spanyolnáthajárvány, és a színházak ugyancsak bezárni kényszerültek. Ágival egy sorozatot indítottunk a legendás színházi szerelmekről, ami természetesen izgalmas és szép téma. Katona József és Széppataki Róza szerelme mellett beleástuk magunkat egy „félíg” színházi románc, Bara Margit és Gyarmati Dezső vízilabdázó legenda kapcsolatának rejtelmibe.

Rocco és fivérei – Berettyán Nándor, Mészáros Martin, Bánsági Ildikó, Bordás Roland, Haszon Ákos

Színházban, de előadtuk a Színházi Olimpián Szentpéterváron, majd a szlovéniai Mariborban. Hihetetlen sokat beszélgettünk a próbafolyamat során a darab főtémájáról: a vidékről a nagyvárosba kerülő olasz család kilátásairól. És természetesen a saját érzéseinkről, tapasztalatainkról. Arról, mit is jelent nekünk a budapesti urbánus lét. Az előadásban én Cirót alakítom, az öt Parondi fivér közül azt a fiút, akire talán a leginkább igaz a mondas, hogy két lábbal a földön jár. Ő a legrealistább a testvérek közül. A karakter erőssége egyben a tragédiája is, hiszen annyira ragaszkodik az elveihez, hogy még a saját testvérét is feljelenti. Ez az ő keresztyje. Ez után beilleszkedik a társadalomba, világos életcélt tűz ki maga elé azzal, hogy kijelenti: gyári munkásként akar boldogulni.

Sok tekintetben vonható párhuzam a Parondi testvérek és az őket alakító színészek között.

– Valóban, és számomra emiatt is különösen emlékezetes ez az előadás. Nemcsak bokszedzésekkel, hanem az *Így jöttem...* című, online portrészorozattal is készültünk erre a bemutatóra. Nagy Anikó Mária rövidfilmjeiben hatan is visszatértünk szűkebb értelemben vett szülőföldünkre, hogy elgondolkozzunk az előadás által felvetett fontos kérdéseken. Honnan jöttünk? Van-e visszaút a szülőföldre a nagyvárosból? Mit hoztunk magunkkal és mit veszítettünk el azzal, hogy Budapesten élünk? Nekem különösen is sokat jelentett ez a hazatérés. Egyrészt ritkán nyílik rá alkalmam, hogy a délvidéki Csókára és Zentára látogassak, hát még arra, hogy nagymamám és édesanyám mellett Jordániában élő Kornél testvéremmel is találkozhassek. A portré kedvéért felidéztem, mit is jelent számomra a Vajdaság, hogyan élte meg a családom a délszláv háborút. Olyan gyümölcse lett ennek a rövid kis vallomásnak, hogy abban magam sem reménykedtem. A filmet sokan nézték meg a

Forró mezők

Youtube-on, és rengeteg ismerős, barát vette fel velem a kapcsolatot, hogy elbeszélgezzünk. A családban ez a videó sok kibeszéletlen témát hozott a felszínre, a háborúról addig nem volt szokás beszélgetni, és nagyon örülök, hogy megtört a jég. Jól esik közösen feldolgozni a múltat, akkor is, ha nem feltétlenül szívderítő dolgokról esik így szó: a család szétforgácsolódásáról, a Vajdaság nehéz helyzetéről.

Maga az előadás megosztó produkció. Az elutasítástól az álló tapsig terjed a nézők reakciója. A színészen mit okoz az, hogy a *Rocco és fivérei* ennyire erősen hat az érzelmekre?

Belülről természetesen mindezt máshogy éljük meg, de valóban megmozgat mindannyiunkat. Számomra a Rocco tanulási folyamat is, mert ez az előadás mutatja meg számomra, milyen lehet hosszútávútnak lenni. A közel négyórás előadás második felvonásának derekán kezd az általam játszott Ciro igazán előrébb lépni. Már ekkor dolgozni kezd bennem az előadásvégi nagymonológom, amit elmondani abban a lelki állapotban tényleg olyan, mintha egy maratonista sprintbe kezdene a táv végén. Reméljük, idén megússzuk karantén nélkül, és végre „kifuthatjuk” magunkat!

LUKÁCSY GYÖRGY

A jezsuita rend felnőttképzési intézete, a Faludi Akadémia gyártásában készült sorozat a *Rocco és fivérei* budapesti premijére óta megtekinthető a Bonum TV katolikus televízió Youtube-csatornáján. Ha mobilkészüléke segítségével leolvassa ezt a QR-kódot, megtekintheti a Mészáros Martintól szóló részt.

PRÓBA KÖZBEN

Móricz Zsigmond

(Tiszacsécsé, 1879 – Budapest, 1942)

Anyja református lelkész lánya, apja paraszt származású, feltörekvő falusi vállalkozó volt, akinek tönkremenetele után a család nagy szegénységben élt. Móricz Sárospatakon, Debrecenben és Kisújszálláson tanult. Teológiát és jogot is hallgatott, volt hivatalnok, újságíró, néprajzi gyűjtő.

1909-ben a *Hét krajcár* című novellás kötete avatta íróvá. A Nyugatban Ady írt róla kritikát, és Móricz ettől kezdve lett a folyóirat munkatársa, amelyet 1929 és 1933 között Babits Mihállyal közösen szerkesztett. 1919-ben tagja volt a Tanácsköztársaság írói direktóriumának, szerepvállalása miatt megbélyegezték. Utolsó nagy vállalkozása a Kelet Népe folyóirat alapítása volt.

Móricz rendkívül termékeny alkotó volt: írt novellát, cikket, riportot, drámát (e műfajban nem aratott nagy sikereket) és regényt. A *Sáraranytól* (1911) kezdve ontotta a műveket, hogy csak a „klasszikusokat” említsük: *Nem élhetek muzsikaszó nélkül*, *Légy jó mindhalálig*, *Úri muri*, *Barbárok*, *Rokonok*, *Pillangó*, *A boldog ember*, az *Erdély-trilógia* (*Tündérvár*, *A nagy fejedelem*, *A nap árnyéka*), *Árvácska*, *Rózsa Sándor*.

Móricz Zsigmond 1920 körül, Székely Aladár felvétele

NEMES PONYVA

Móricz Zsigmond és a Forró mezők

Móricz Zsigmond fűzős marhabőr csizmája ki volt állítva a Petőfi Irodalmi Múzeum egyik kis termében. Csak a csizma. Annak az életeszmenynek az „emlékműve” lett ez a posztamensre emelt és vitrinbe zárt csizma, amit a tulajdonosa egész életében következetesen megvalósított: járta az országot, és *mindent* megírt – hírlapi cikkben, riportban, novellában, regényben – amit hallott, látott és tapasztalt. A csizmák zseniális egyszerűséggel váltak a múzeumi környezetben az írói hivatás, az életmű hétmérföldes szimbólumává, kifejezve azt a habitust is, amire azt szokás mondani: ez az ember két lábbal áll a földön.

Ebben „csizmában” született a *Forró mezők*, Móricz krimije is. „*Mostanában jártomban, keltemben, találkoztam közvetlen közlőről a szenzációval – egy puskalövés, amely egy igen nagy vidéknek jóformán minden társadalmi rétegét felkavarta. Itt egészen furcsának éreztem azt, hogy valahogyan mindenki detektívvé lett...*” – nyilatkozta az író 1928-ban a Pesti Naplónak, ahol folytatásokban jelent meg a regény. Hamar Péter irodalomtörténész pontosan felderítette, hogy mi volt az a „szenzáció”. Az író 1927-ben járt Nyíregyházán, és vendéglátói meséltek neki egy helybéli birtokos meggyilkolásáról, és azonosíthatók a regény alakjainak modelljei is (akik nemigen repeshettek az örömtől, amikor a közállapotokat őszintén feltáró regény lapjain magukra ismertek).

Móriczot rendkívüli módon foglalkoztatta a nemes ponyva kérdése. Hogyan lehetne jó művekkel sokakhoz szólni? (Nem elhanyagolható szempontja volt az is, hogyan lehetne sok könyvet eladni, lévén, hogy kizárólag írásból élt és tartotta el a családját.) „*Legalább még sosem láttam, hogy az irodába menő lányok a villanyoson Homéroszt olvastak volna. Nem, ők detektívregényt olvasnak*” – írta.

Móricz is tett egy próbát, és megírta a *Forró mezőket*, amelyet az irodalomtörténet nem a legjelentősebb művek között tart számon. Bár kortársai felismerték a detektívregény erényeit, közönségikert nem aratott. Móricz ugyanis képtelen volt meghazudtolni önmagát – az olvasó hamar rájön, hogy a szerző nem tartja magát a krimi műfajának szigorú szabályaihoz. Bár mesterien adagolja az információkat, fenntartja az izgalmat, de nincs egyetlen nyomozó (mindenki az), akivel azonosulhatnánk, aki feltárja a bűntényt, hogy a világ rendje (legalább egy pillanatra) helyre álljon. A regény „detektívje” maga az író, akinek a krimi csak ürügy, hogy az egyedi esetenél nagyobb ügyet tárjon fel: a vidéki birtokosok, a dzsentrik világának agóniáját. Ahogy a korszak tekintélyes kritikus, Kárpáti Aurél találóan megállapította: „*itt nem a mesén fordul meg a dolog, hanem az élet-ábrázolásnak azon a szuggesztív művészetén, amely a Forró mezők alakjait, helyzetait, rejtett szálait, logikáját, milióját, egész atmoszféráját eleven valósággá testesíti*”. Ha viszont így olvasuk a művet, és nem detektívregényként – amelynek műfaját Móricz kortársai, Agatha Christie vagy Conan Doyle fejlesztettek tökélyre –, szomorú tanulságokkal teli felfedezőútra indulhatunk a forróságtól fűledt és portól gyötört magyar vidékbe, ahol gyilkosság történt...

A *Forró mezők* könyv alakban először 1929-ben jelent meg, majd kibővítve tíz év múlva újra. Két film is készült belőle (1948, 1979). Berettyán Nándor átdolgozásában és rendezésében először kerül színpadra Móricz egyetlen krimije.

KORNYA ISTVÁN

Móricz Zsigmond

Forró mezők

Főkapitány – SCHNELL ÁDÁM ■ Bátky, Ábris, Karanka – VARGA JÓZSEF
 ■ Bátkyné, Pincér, Zizy – SÖPTEI ANDREA ■ Vilma – KATONA KINGA
 ■ Véték Pali, Fábján – MÉSZÁROS MARTIN ■ Makkos, Imre, Baltazár –
 BORDÁS ROLAND ■ Jegyző, Lekszi – BERETTYÁN SÁNDOR ■ Avary, Bíró,
 Damján, Fetter, Kocsis – MÁTYÁSSY BENCE ■ Vadász, Sofőr, Rokkant, Pap
 – SZÉP DOMÁN ■ Karankáné, Jegyzőné, Falábúné – ÁCS ESZTER ■ Böske,
 Mariska, Lenke, Maris – SZÁSZ JÚLIA

Díszlet, jelmez – Ondrascsek Péter // Ügyelő: Kabai Márta //
 Sógó: Gróf Kati // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Színpadra alkalmazta és rendezte: BERETTYÁN NÁNDOR

mikor? hol?

PREMIER: március 13. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

AZ IS GYANÚS, AKI NEM GYANÚS

Berettyán Nándor – rendező

„Az én álmvilágomban nincs megtorlatlan bűn” – írta Móricz Zsigmond egyetlen krimijéről, a *Forró mezők* című regényéről. A művet átdolgozó és rendező Berettyán Nándor izgalmas nyomozásról, egy letűnt világról és a közösségi igazságérzetről is beszél.

A *Forró mezők* Móricz Zsigmond egyetlen krimije. Nincs nyomozás igazi detektív nélkül – a *Tündérkert* írójának is megvolt a maga Hercule Poirot-ja?

– Bár a *Forró mezők* egyik főszereplője rendőr, a Főkapitány, és a történet egy bűntény körül bonyolódik, sőt a „ki követte el a gyilkosságot” a különös nyomozás kulcskérdése, Móricz mégsem klasszikus detektívregényt írt – amiben valóban nincs Hercule Poirot. A krimi általában attól izgalmas, hogy a nyomozó észjárását, a bizonyítékok feltárását érdekesen adagolja. A Nyírségben járunk, valamikor az 1920-as években, és a környék egyik birtokosa meghal. Gyilkosság, öngyilkosság történt? Mi van a háttérben: féltékenység, bosszú, anyagi érdek? Ez a regény – s remélhetően a mi előadásunk is –, nemcsak a nyomolvasás szellemi izgalmáról szól... Fordulatos történet, és a belevaló krimihez illő módon feltűnik benne egy szöke „végzet asszonya” is, mégis a *Forró mezők* túlmutat az egyszerű bűnügyi histórián.

Maradjunk még a kriminél! Móricz a *Pillangó*, a *Légyjő mindhalálig* vagy az *Uri muri* után bűnügyi regényt írt. Hogyan reagáltak erre a kortársak?

– Amikor Móricz 1928-ban megjelenteti a *Forró mezőket*, már valóban elismert író volt, igaz, közben anyagi gondokkal is küzdött. A regénnyel szembeni egyik kritika éppen ez volt: méltatlan Móriczhoz, hogy ilyen „könnyű” műfajban alkot, biztosan csak a pénzért ír. A másik támadás nem annyira esztétikai: sokan kifogásolták, hogy a regényben úgy jeleníti meg a rendőrséget, pontosabban olyan rendőri eljárásrendet mutat be, ami a korszak Magyarországra nem jellemző. A *Forró mezők* rendőrei – élükön a történet egyik főszereplőjével, az előadásunkban Schnell Ádám által alakított Főkapitánnyal – a kritikák szerint olyan durvák és erőszakosak, mintha a Szovjetunióban játszódna a történet. Ezek miatt is küldött Móricz a Rendőr című szaklapba az öt bíráló rendőrtanácsosnak válaszlevelet, amelyben megmagyarázza szándékait. Miközben

tisztázza, hogy nem akart a kor magyar rendőreiről kedvezőtlen képet alkotni, leírja a regény legfontosabb üzenetét: „Én egy igen nagy és emberi lelki dolgot akarok itt közölni: azt, hogy senki a világon egy percig sem bírja elviselni, hogy valamit tud a bűnről. Az egész emberiség felzúdul, mint egy megbolygatott méhraj, ha bűn történik, s azonnal szabadulni akar a rettenetes és elviselhetetlen teherből, attól, hogy bűnrészes legyen. Az én álomvilágomban nincs megtorlatlan bűn.”

Két film is készült Móricz krimijéből. Megnézték a színészekkel a próbák során?

– Én mindkettőt megnéztem, mert kíváncsi voltam, hogyan dramatizálják a regényt, de csak az egyikből, Apáthi Imre 1948-as alkotásából mutattam meg a színészeknek egy-egy jelenetet. A másik, az idén elhunyt Andorai Péter főszereplésével készült 1979-es adaptáció tévéfilm, alig több mint egy órába sűrítette össze a regényt, ami miatt nyilván sok fontos elem maradt ki. Apáthi rendezésében viszont a hőség és a por Móricz szövegéhez hűen igazi motívummá válik. No és az amerikai film noiroknak, ezeknek a sötét bűnügyi filmeknek jellegzetes főszereplője: a femme fatale. Igaz, a Humphrey Bogart-filmek végzet asszonyai általában szőkek, Apáthi filmjében a barna hajú Karády Katalin alakítja Vilmát. A mi előadásunk ebben a tekintetben visszatér a karakter eredetijéhez, hiszen nálunk a szőke Katona Kinga játssza azt az egyszerre vonzó és rideg asszonyt, akibe minden férfi belebolondul – ezáltal akaratlanul is ő mozgatja a szálakat.

Mit jelent a por és a forróság?

– „Perzselt a meleg. Még alkonyatkor is. Semmi levegő” – így kezdi regényét Móricz. Nála a fülledtség több egyszerű nyári me-

legnél. Ettől a fülledt forróságtól nem tudunk szabadulni, és nagyon várjuk az enyhülést, egy kis hideg fuvallatot. Azt persze nem árulom el, hogy Móricz és a mi előadásunk enyhülést hoz-e. A másik motívum, a por pedig azt jelzi, hogy valami elmúlt. Egy életmód, egy korszak, egy társadalmi berendezkedés. Már mind a múlté. A *Forró mezők* születésekor már Trianon után vagyunk, és sok zavaros időszakkal a hátunk mögött a szereplőink még nem tudják, hogy valójában egy újabb kataklizma vár rájuk. Megrekedtek két világ(háború) között. Móricz regénye nemcsak krimi, mögötte kirajzolódik a dzsentrik, a vidéki birtokosok világának alkonya is, a gazdasági csőd, a tehetetlenség és a kilátástalanság. Ezt a „porlepte” hangulatot teremti meg Ondraschek Péter díszlete is.

A szereplők tehát sok mindent elveszítenek, de mit nyernek a nézők?

– A *Forró mezők* különleges nyomozása önmagában is izgalmas, mert jelentősen eltér a krimik logikájától. Ebben az előadásban mindenki gyanúba keveredik, és remélem, nagyon érdekes lesz a néző számára, ahogyan magában mérlegelhet: ki állhat a cselekményt beindító gyilkosság hátterében? Mit jelent az, hogy senki sem áll gyanú felett? Én tudom, hogy ő tudja, hogy mi tudjuk... Móricz mesterien adagolja a bűnjeleket. Ez önmagában is örömet okoz. Azonban a *Forró mezők* ennél is többet kínál, amit a mi előadásunk is megpróbál visszaadni: a bűn és a közösség viszonyában van egy titokzatos mozzanat. Ez sokszor lesújtó, de lehet akár felemelő is. Remélem, az előadás végére minden kiderül...

LUKÁCSY GYÖRGY

KAPD EL A GYILKOST, KERESD A NŐT!

Katona Kinga – Vilma,
Schnell Ádám – Papp Benjámin

Gyilkosság, szerelem, féltékenység, félreértések, zavaros pénzügyek, tomboló vágyak, alantas ösztönök. Az 1920-as évek Magyarországa valahol a Nyírségben. Ennek a világnak a két kulcsszereplője Vilma, a végzet asszonya, akinek a férjét meggyilkolják, és a nyomozást vezető Főkapitány, akit egyetlen vágy hajt...

Ki a nagyobb manipulátor: a rendőrfőnök vagy a szőke ciklon?

KATONA KINGA: Azt hiszem, szerepeink szerint mindketten azok vagyunk. De mintha Vilma nem szándékosan csinálná...

SCHNELL ÁDÁM: Valóban, ő egyszerűen nem tehet róla, hogy ilyen gyönyörű és elbűvölő. A Főkapitány viszont ténylegesen manipulálja a közegét. Valószínűleg így kompenzál. Ő ugyanis nem a tudásának köszönhetően keveredett a társadalmi ranglétra ilyen magas fokára, hanem egyszerűen jól házasodott. Az 1920-as évek Magyarországon ő a helyi közösség egyik vezető alakja, miközben képességei nem feltétlenül tették volna lehetővé, hogy rendőrkapitánnyá váljon. Talán azért is éri úgy, hogy folyamatosan tisztogatnia kell a tekintélyét, mert mintha nagy lenne rá a kabát...

KATONA KINGA: Vilma viszont éppen ellenkezőleg: nem bele-nőtt a szerepébe, ő született csábító. Ráadásul úgy, hogy nem is derül ki, hogy a róla keringő pletykák igazak-e, és hogy ő miképpen gondol-

kozik róluk. Amikor a történet szerint megismerjük, ő már akaratlanul is letette a névjegyet mint a végzet asszonya. Férfiak hódolnak neki, sőt akadt, aki öngyilkosságot követett el, mert reménytelennek érezte, hogy szerelme beteljesüljön. Én is ismerek ilyen nőket: egyszerűen minden férfi beljük habarodik. Ez valami különleges képesség, belülről fakad. Mondanom sem kell, ezt gyakorlatilag lehetetlen eljátszani.

SCHNELL ÁDÁM: Persze nem vagy egyedül, hiszen erre a szerepre is igaz a színjátszás egyik alapszabálya: a király fejére a többi színész teszi fel a koronát. Vagyis a hódolatból is látszik majd, mit jelent Vilma a közösség számára, mitől válik ilyen rejtélyessé.

És mi a Rendőrkapitány titka?

SCHNELL ÁDÁM: Móricz nem akart Columbo hadnagyot faragni a Főkapitányból. Sőt ő kifejezetten nem okos. Felkapaszkodott figura, aki sokkal inkább politikus, mint nyomozó. A Mátyássy Bence által

alakított Fetter főorvos vagy Bordás Roland Makkos detektívje is neki köszönheti kinevezését, ezért mindketten a Főkapitányhoz hűek. Mint látjuk, nem egyszer elvtelenül. Szívességért szívességet – mint a politikában. A Főkapitány próbálná az egész tragikus esetet fedő alatt tartani, és így a botrányt elkerülni. Ebben lesznek társai a neki lekötöztettek.

Haláleset, végzet asszonya, forró mezők. Mi lehetne a műfaji meghatározás: fülledt krimi?

KATONA KINGA: Színészként a mi előadásunkban az is kihívást jelent, hogy Vilma hódításairól csak hallomásból értesülünk. Amikor először feltűnik a színen, már túl van mindezen, megtört asszony, aki éppen most veszítette el a férjét. Vilma már csak ezért is éppen olyan gyanús, mint bárki más. Mint a *Tartuffe*-ben a címszereplő vagy a színtén a Nemzetiben látható *Isten ostonában* Attila, a nagyr – mire először színpadra lép a nő, már mindenki róla beszél. Hatalmas várakozás előzi meg az érkezését, mi viszont nem tudjuk, valójában milyen. Mit szolt például Vilma ahhoz, amikor valaki öngyilkos lett miatta? Nem tudjuk. Mit jelentenek számára a neki udvarló, érte vetélkedő férfiak? Flörtöl vagy nem veszi észre a rajongást? Nem tudjuk. Mit gondol a róla terjedő pletykákról? Mindezt távolságtartó magatartása mögé rejti.

SCHNELL ÁDÁM: Azt sem tudjuk meg Móricztól, hogy Vilma megcsalta-e egyáltalán a férjét. Igazából a saját vágyképeit olvassa rá mindenki Vilmára. Ő egy olyan nő, akibe egyszerűen bele kell szeretni. A fülledtségnek van egy erotikus töltete. De Móricz szerintem mást is ki akart fejteni a kánikulával. A nagy hőségben máshogy mozgunk, lassabban, kimértebben járunk. A gondolkodásunkra is egyfajta nehézség jellemző a nyári melegben. Ezt a tompultságot próbáljuk mi is megjeleníteni. A Nyírség sivatagi forrósága nem táplálja az életet.

Épp úgy, mint az a régi világ, ami az 1920-as években porladt el. Minden korábbi értéket befed a nyírségi por.

KATONA KINGA: A hőségben persze mindenki izzad, de irodalomban, filmben ez többletjelentést is kaphat. A világháború utáni amerikai bűnügyi filmek, a film noirok jellegzetessége, hogy a szereplők végig törölgetik a homlokukat. A *Kínai negyed* vagy a *Palmetto* kánikulája is kifejez egy belső állapotot. Nem tudjuk eldönteni, hogy a forró levegő vagy a lelkiismeret-furdalás miatt izzadnak-e a szereplők. Többértelmű helyzet ez. Éppen olyan, mint Vilma rejtélyes mondata férjéről: „Nekem nem kellett szerelmesnek lenni, hiszen ő volt szerelmes belém.” Ha ebbe belegondolunk, megdöbbentő kijelentés. Vilma ridegsége, elérhetetlensége sugárzik belőle. No és az, hogy valamiért mindannyian vonzódunk az ilyen, kissé kódos emberekhez.

LUKÁCSY GYÖRGY

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

DRÁMA, OPERA, OSZTÁLYTEREM

200 éve jelent meg nyomtatásban a Bánk bán –
ünnepi előadás-sorozat a Nemzetiben, műfaji határok nélkül

Katona drámája, az abból készült opera, valamint az eredeti mű osztálytermi verziója is színre kerül a Nemzeti Színház „Bánk bán maraton” elnevezésű eseményén. Az előadás-sorozattal arra emlékezünk, hogy kétszáz éve, 1820 őszén jelentette meg Katona József a művét nyomtatásban, amelyre addig az irodalmi közvélemény nem figyelt fel. Vidnyánszky Attila három rendezése egy majd’ két évtizedes Bánk bán-műhelybe ad betekintést.

– A *Bánk bán* zseniális alkotás, a leginkább színpadra írt mű a három nemzeti klasszikus drámának közül. Az ember tragédiája hatalmas vízió, egy rendező számára kimeríthetetlen inspirációs forrás, a *Csongor és Tünde* költői nyelve és meséje ragad magával, Katona művével a drámaírás shakespeare-i csúcsaira ért fel – mondja Vidnyánszky Attila, aki Katona József drámai művét és Erkel operáját is többször megrendezte.

– Katona tudta, értette, érezte, hogy mi a színpadi hatás. Az egyik legnagyobb drámaírói erény, amikor a téma, a tézis, az ügy, a mondanó a drámai cselekmény energiájává alakul. Ahogyan Shakespeare, Katona sem csak filozofál. Nagyon személyessé, zsigerből játszhatóvá tudta megírni a figurákat, akik a nézőből együttérzést, szeretetet, megvetést és gyűlöletet váltanak ki. A *Bánk bán* története ma is érvényes:

Bánkok időrendben

Katona drámáját Vidnyánszky Attila 2002-ben vitte színre először a Nemzeti Színházban László Zsolttal, Kubik Annával, Nagy-Kálózy Eszterrel, Sinkó Lászlóval, Kaszás Attilával és Trill Zsolttal a főszerepekben. Az új „próza” stúdielőadás 2017 őszétől látható a Nemzetiben. Ezzel párhuzamosan készült el a dráma országot járó osztálytermi verziója is.

A debreceni Csokonai Színházban rendezte meg Erkel Ferenc operájának ősverzióját 2011-ben Kiss-B. Atillával a címszerepben. 2017-ben az úgynevezett baritonváltozatot vitte színre az Erkel Színházban, amely azóta is a Magyar Állami Operaház repertoárján van. A címszereplő Molnár Levente volt, aki az idén nyáron a Coopera társulat által bemutatott előadásban is Bánk alakítója.

Trill Zsolt és Kubik Anna a Nemzeti Színház 2002-es Bánk bán előadásában

ahogyan az egyes ember a történelemben cselekszik vagy sodródik, ahogyan változtatni akar, és ahogyan a történelem, a sors a maga igazságát képviselő embert, a hőst felőrli, megsemmisíti, de fel is emelheti.

Erkel Ferenc operáját négyszer rendezte meg Vidnyánszky Attila – különböző zenei változatokban.

– Nádasdy Kálmán, Oláh Gusztáv és Rékai Nándor verzióját, amely az Operaház „klasszikus” verziója volt, most állítom színre először. Korábban a kolozsvári vagy ósváltozatot használtuk, aminek a kicsit hosszabb narratívái, a jobban kibontott jelenetei közel állnak hozzám, mert több teret adnak a rendezéshez. Ezt az átdolgozást viszont azért szeretem, mert lendületes, dinamikus és száguldó, mint egy Verdi-opera. Pillanatok alatt feljutunk egy-egy kulcsjelenet csúcspontjára, így érünk el a katarzishoz. Nádasdyék célja éppen az volt, hogy a librettót író Egressy verziójához képest visszatérjenek, közelítsenek a Katona József által írt eredeti szöveghez, és az abból sugárzó drámai erőhöz.

A Katona-mű harmadik műfaji verziója a Nemzeti tantermi előadása, a *Bánk-misszió*, amelyet az elmúlt két évben Hajdúböszörménytől Győrig több tucatnyi iskolai osztály láthatott.

A *Bánk bán*t nemcsak rendezni kihívás, de tanítani is nehéz. Vidnyánszky Attila szerint, aki rendezői tanulmányai előtt maga is tanított középiskolában, egy-egy remekmű „megérettetése” jelenti a legnagyobb feladatot a tanár számára, hogy diákokkal is megtörténhessen az, amiért egy műalkotás megszületik: a katarzis.

– Nagy segítség lett volna akkor nekem a nagymuzsalyi iskolában, ha egy ilyen tantermi előadást hívhatok segítségül. Hogy ott „élőben” születhetett volna meg Bánk bán, Melinda, Gertrudis, Ottó, Biberach és Endre király igazsága. Most van egy ilyen előadás: a címe *Bánk-misszió*.

Verebes Ernő, a Nemzeti Színház fődramaturgja elkészítette a dráma mintegy 60 perces, tanteremben bemutatható verzióját. Nem maradt ki egyetlen szereplő és történeti szál sem, de könnyítették Katona nyelvvezetésén.

Az előadás a Nemzeti Színházban 2017 szeptemberében bemutatott „nagy *Bánk bán*” nyomán készült. Abban az előadásban a Kaposvári Egyetem Cserhalmi György által vezetett osztályának tagjai játszottak kisebb szerepekben. A „missziós” verzióban (az azóta már végzett) diákok a főszereplők. A kötelező olvasmány unalma és kényszere helyett színházi élményt kíván nyújtani ez a *misszió* az osztályteremben.

Három egymást követő napon a *Bánk bán* három előadásban, műfajban és „méretben” látható a Nemzetiben: operai monumentalitásban, a Gobbi Hilda Színpad intimebb terében és a Kaszás Attila Terem „iskolai” miliójében. A programhoz szakmai beszélgetések is kapcsolódnak, az előadások előtt ráhangoló, utána közönségtalálkozó várja a nézőket.

- KI

Erkel Ferenc

Bánk bán

II. Endre – BAKONYI MARCELL ■ Gertrud – MESTER VIKTÓRIA ■ Ottó – BONCSÉR GERGELY ■ Bánk bán – MOLNÁR LEVENTE ■ Melinda – FISCHL MÓNICA ■ Petur bán – KÁLMÁNDY MIHÁLY ■ Tiborc – BERCZELLY ISTVÁN ■ Biberach – KENDI LAJOS ■ Királyi tiszt – KOVÁCS GÁBOR ■ Zászlós – ANTÓN NORBERT

Közreműködők: debreceni Kodály Filharmonikusok, debreceni Csokonai Színház ének- és tánckara, Honvéd Férfikar, Budapest Stúdiókar

Vezényel: KESSELYÁK GERGELY

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

október 20. – 19 óra • Nagyszínpad

Molnár Levente, Mester Viktória

Katona József

Bánk bán

Bánk bán – MÁTRAY LÁSZLÓ m. v. ■ Gertrudis, királyné – UDVAROS DOROTTYA ■ Melinda – SÖPTEI ANDREA ■ Ottó – FARKAS DÉNES ■ Biberach, egy lézengő ritte – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Bendeleiben Izidora, türingiai leány – ÁCS ESZTER ■ II. Endre, a magyarok királya – SZALMA TAMÁS m. v. ■ Tiborc, paraszt – VARGA JÓZSEF ■ Mikhál bán – RÁCZ JÓZSEF ■ Simon bán – TÓTH LÁSZLÓ ■ Petur bán, bihari főispán – OLT TAMÁS m. v. ■ továbbá a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének hallgatói

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

október 21. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

16 éven felülieknek ajánljuk!

Udvaros Dorottya, Farkas Dénes

Bánk-misszió

Katona József műve alapján írta Verebes Ernő

Játsszák a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Intézet Cserhalmi György vezette színészosztály egykori hallgatói:

Bánk bán – KOCSIS GÁBOR ■ Petur bán – SZURCSIK ÁDÁM ■ Tiborc – BÖLKÉNY BALÁZS ■ Biberach – KISARI ZALÁN ■ Ottó – KOVÁCS S. JÓZSEF ■ Mikhál – VARGA-HUSZTI MÁTÉ ■ Simon, II. Endre – KARÁCSONY GERGELY ■ Melinda – SZÁSZ JÚLIA ■ Gertudis – HERMÁNYI MARIANN ■ Izidora – KOVÁCS PANKA ■ Narrátor – CSEKE LILLA CSENGE

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

október 22. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

Szurcsik Ádám, Hermányi Mariann

TIZENHÁROM ALMAFA

Párhuzamos történelem – Erdélytől Párizsig

– Az előadás origója Wass Albert regénye, a *Tizenhárom almafa*, amelynek története 1940-ben, a második bécsi döntés évében kezdődik, amikor visszatért az 1920-ban elcsatolt Erdély egy része. A regényben a Kommandó nevű hegyen járunk, ahol Tancos Csuda Mózsai almafákat ültetett, amelyek közül tizenhárom megfogant. Amikor 40-ben az új határt meghúzzák, az az abszurd helyzet áll elő, hogy az almafák közül hét magyar, hat pedig román területre esik – mondja az előadásról a rendező, Vidnyánszky Attila. – A bécsi döntés idejéből és a Kommandóról tekintünk vissza dokumentumok és visszaemlékezések révén 1920-ba, az Apponyi Albert vezette magyar béke delegáció versailles-i napjaira. Párhuzamosan mutatjuk meg, hogyan veszett el a történelmi Magyarország egy része, miként működött a nagypolitika, és miként élte meg a visszacsatolást – a határmegvonás abszurdításával – a politikai döntéseket elszenvető kisember, az almafái között élő székelő Mózsai. Egy harmadik fontos része a színpadi történetnek a háború: a második, amelynek orosz frontjára keveredik a Wass-regény hőse, és az első, amelyre az igazságtalan trianoni békediktátum következett. A háború, amely mérhetetlen szenvedést hozott ennek a tájnak a lakóira, magyarra, románra, szászra, zsidóra, mindenkire. A bécsi döntés eufóriájából, a háború képeiből újra és újra visszacsatolunk a trianoni tárgyalás eseményeihez. Teljes egészében elhangzik a delegációt vezető Apponyi Albert beszéde, amelynél drámaibb szöveg ebben a témában nincs, és a maga teljességében rejlik az ereje és az igazsága.

– Szarvas József az előadás kulcsa, az ő fogyhatatlan derűje a Wass-regény Mózsijának életfilozófiájával rokon. Ahogy Mózsai is fákat ültet az erdélyi Kommandó oldalába, Szarvas Jóska is ezt teszi a Tündérkert mozgalom keretében, amely őshonos gyümölcsfák telepítését tűzte ki célul szerte a Kárpát-medencében. Az előadásban ez a két szál összeér és a jelenig fut. Az almafa szimbóluma által olyan dimenzióba emel-

kedik Trianon kérdése, amelyből szerintem meg kellene élnünk ezt a traumát. Száz év után is van egy prosperáló országunk, az elszakított területeken is még beszélik ezt a nyelvet, vannak iskolánk, kulturális és politikai szervezeteink... Ez hitforrásként kellene, hogy erősítsen bennünket – fogalmaz a rendező.

Tizenhárom almafa

Trianoni utótörténet Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján

Tancos Csuda Mózes – SZARVAS JÓZSEF ■ Rozál – TÓTH AUGUSZTA ■ Kicsi Mózsai – HARASZTOSI LÓRÁNT / ANDIRKÓ MIKES ■ Kincső – SIMON KLÁRA MÁRIA / SZMUDA KINGA ■ Jegyző, Henry ezredes, Clemenceau – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Mendi – BODROGI GYULA ■ Sipkás – CSURKA LÁSZLÓ (felvételtől) ■ Magyar tiszt, Hadapród – FARKAS DÉNES ■ Birtalan – HERCZEGH PÉTER ■ Teleki Pál – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Wass Albert – KRISTÁN ATTILA ■ Asszony – NAGY MARI ■ Rádióbemondó – RÁCZ JÓZSEF ■ Apponyi Albert – RÁTÓTI ZOLTÁN ■ Csáky István – RUBOLD ÖDÖN ■ Szakaszcso – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ ■ Tábori pap – TÓTH LÁSZLÓ ■ Bórkabátos – KOVÁCS S. JÓZSEF ■ Vítális – TÓTH TIBOR m. v. ■ Szegény román, Román ór – WISCHER JOHANN m. v. ■ Pesti hölgy – KONCZ ANDREA m. v.

Színpadra alkalmazta, dramaturg: Verebes Ernő // Dísztet: Oleksandr Bilozub // Jelmez: Berzsényi Krisztina

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

szeptember 29., 30., október 1. – 19 óra • Nagyszínpad

HÁZASSÁG PALERMÓBAN

**Fiatal feleség, nagy hozomány,
szegény család és fancsali happy end**

Esküvő másnapja Palermóban. Új asszony érkezett az előkelő, ámde csontszegény Terrazzani házhoz, az aranyos Doralice. És vele együtt beköszöntött a jólét. A lány apja, a gazdag Pantalone 20 ezer aranyat adott hozományul. De a pénzt pillanatok alatt elnyeli az após régiséggyűjtő szenvedélye, az anyós ékszerek és ruhák utáni olthatatlan szomjúsága. A lánynak, és jámbor, szerelmes férjének, Giacintonak semmi nem jut. Még egy rendesebb ruhára való sem. És elindul a háború – a meny függetlenségi harca az örömszülők ellen. A családi hierarchia átrendezése.

Goldoni vígjátékaiban többnyire a szerelem, a nő meghódítása vagy visszaszerzése a tét. Suhancok és aggastyánok, urak és szolgák feszülnek egymásnak vágytól hevülten. A régiséggyűjtő családja kivétel. Itt három nő között zajlik a főkonfliktus, a férfiak szerelmi és egyéb rénykedései csupán szerény kísérőakkordok a három fúria egyre kíméletlenebb háborújában. Anzelmo, az após az antikvitások gyűjtésébe menekül, az egyiptomi halotti kultusz műtárgyait gyűjti menyé apadó vagyonából. A fiatal férj pedig bekerül az anyja és a felesége közé fájdalmas ütközőnek. A józan Pantalone hiába próbál békét szerezni, bölcsessége leperog a hevült asszonyokról. De Goldoni még ezen a lendületes családi perpatvaron is csavar egyet – harcba küldi sértett önértékével és ördögi természetével a galambnevű Colombinát, minden szobalányok gyöngyét. A férfiakat felőrli a női presztizsharc, egyedül Brighell, a szélhámos virul benne – egy orgazda élelmessége és a szicíliai gavallérok grandezza keveredik kétes figurájában.

Goldoni a fancsali happy endek nagymestere – túlságosan ismeri az életet ahhoz, hogy higgyen a végső kibékülésben. A darabzáró

Carlo Goldoni

Házasság Palermóban

Goldoni A régiséggyűjtő családja című műve alapján

Anselmo Terrazzani gróf – BLASKÓ PÉTER

Isabella grófné, a felesége – BÁNSÁGI ILDIKÓ
Doralice, a menyük – BARTA ÁGNES
Pantalone de 'Bisognosi, az örömapa – BODROGI GYULA
Colombina, Isabella szobalánya – GYÖRGYI ANNA m. v.
Giacinto gróf, Doralice férje – BAKOS-KISS GÁBOR
Brighell, a ház barátja – FARKAS DÉNES

Fordította: Magyarosi Gizella // Díszlet, jelmez: Balla Ildikó
// Zenei vezető: Verebes Ernő // Dramaturg: Kulcsár Edit //
Ügyelő: Lovass Ágnes // Súlygó: Kabódi Szilvia // Rendezőasz-
sisztens: Trimmel Ákos

Rendező: KISS CSABA

mikor? hol?

október 16. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

csend a *Házasság Palermóban* története végén is csupán pillanatnyi szusszanás az újabb csetepaté előtt.

Hajszás évad volt az 1749/50-es Goldoni számára. Fogadásból 16 három felvonásos darabot írt a velencei Sant' Angelo Színház számára, köztük olyan remekműveket, mint *A kávéház*, *A komédiaszínház* vagy *A hazug*. E sűrű év termése volt a karneváli szezonban bemutatott *A régiséggyűjtő családja* is, amelyet *Házasság Palermóban* címmel játszik a Nemzeti Színház. A történet ugyanolyan egyszerű, mondhatni semmiség, mint a Goldoni daraboké általában: egy eltört legyező, egy sült tök, egy félreértett kávé – és máris indul a civódások, féltékenységek megállíthatatlan körtánca. A komikus helyzet Goldoni számára csak kiindulópont, a vígjáték igazi forrása: a jellem.

Bakos-Kiss Gábor, Barta Ágnes, Bodrogi Gyula

CALIGULA HELYTARTÓJA

Zsarnokdráma – a román diktatúrában írt ókori történet egyetemes mondanivalóval

Mit tehet Petronius, Szíria helytartója, ha Caligula arra kötelezi, hogy a jeruzsálemi zsinagógába a császár szobrát állíttassa be hatalmi szimbólumként? A Római Birodalom (jelképes) térhódítása súlyos veszteget hoz az ottani zsidóságra nézve. Petronius méltó ellenfélre lel a helyi főpap, Barakiás személyében, aki vitapartnereként lehetetlen morális helyzetbe hozza a rómaiakat: egy nemzetet megsemmisíteni egy szobor miatt?

A lázadás és a lázítás nagyszerű drámája ez: képes-e Barakiás főpap szavakkal szétzúzni a fennálló rendet, megtagadni Caligula parancsát, felébreszteni a helytartóban a kételyt? Mert ha igen, nem csak a rend omlik össze, hanem egy megingathatatlanul vélt ember, Petronius is elbukik.

A megoldás Caligula lefizetésében rejlik. Aranyat kilószámra a császárnak! A küldönc hozza is a hírt: Caligula kiegyezik. Ám az utolsó pillanatban, Róma ura megváltoztatja döntését: a szobornak be kell kerülnie a templomba. Petronius élete legnagyobb dilemmája elé kerül: vagy teljesíti Caligula parancsát, s ezzel egy népet semmisít meg, vagy ő maga pusztul el.

Székely János (1929–1992) erdélyi költő, író, drámaíró a 20. század második felének egyik legfontosabb alkotója 1972-ben – a román kommunista diktatúra sötét korában – írta meg a Caligula helytartóját. A mostani előadás rendezője, Szász János szerint a dráma arról szól, hogy meddig marad tisztességes az ember, ha hatalom adatik neki. Petronius helytartó bármit megtehet, mert minden hatalom az ő kezében van, ő mégis hajlandó vitába bocsátkozni Barakiással, a szentély papjával. Az előadás megidézi a kort, amelyben a történet játszódik, az időszámításunk utáni első század közepét, a mindent meghódító, mindenkit leigázó Római Birodalmat. A császár provokál, parancsot küld, és elvárja, hogy érvényesítsék az akarát. Vigyék be a zsidók a szentélybe az ő aranyszobrát, dobják ki onnan a Mindenhatót, és őt, Caligulát, a császárt bálványozzák, őhöz imádkozzanak. Vagyis a történet

a konfliktus kiélezésén alapul, ez egy erőszakos közeg, polgárháború, népiirtás küszöbén állunk.

Székely János húsbavágó kérdéseket fogalmaz meg, és rendre válaszol rájuk. A miénk is egy kérdéseket feltáró és azokat meg is válaszoló előadás. Nagyon világosan mutatja Petronius szándékait, és azt is, hogy milyen utat jár be, s hogy melyik az egyetlen út...

Székely János

Caligula helytartója

Petronius, Caligula szíriai helytartója – TRILL ZSOLT ■ Barakiás, jeruzsálemi templom főpapja – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Decius római lovag, Caligula követe – RÁCZ JÓZSEF ■ Lucius, Petronius segédtszjtje – KRISTÁN ATTILA ■ Probus, egy másik segédtszjt – BORDÁS ROLAND ■ I. Agrippa, Palesztina királya – BODROGI GYULA ■ Júdás, zsidó politikus, az államtanács tagja – BÖLKÉNY BALÁZS e. h.

Római katonák: a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának színész hallgatói

Zsidó előkelőségek: Borbély Sándor, Dégi János, Kaló Kristóf, Korcsmáros András, Rékai Nándor

Díszlet, jelmez: Vereckei Rita // Dramaturg: Kulcsár Edit // Szakértő: Dr. Balázs Gábor // Ügyelő: Lencsés István // Súly: Kabódi Szilvia // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

mikor? hol?

október 19. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

MÉDEIA

Egy összeomlás végjátéka a férfivilágnak alávetett női sorsról

– Médeia megöli hűtlen férje, Iaszón új feleségét, annak apját és két gyereküket is, hogy így álljon bosszút. Itt egy összeomlás végjátékát látjuk. Médeia minden áldozatot meghozott a szerelméért: elhagyta a hazáját, apjával szemben a szerelmét, Iaszónt segítette, megölte saját öccsét, és menekülniük kellett. Végre befogadták őket, gyerekeik születtek, Iaszón mégis el akarja taszítani magától Médeiát, akiben féktelen indulatok támadnak. Büchner azt mondja az ő megnyomorított és kétségbeesésében gyilkossá váló Woyzeckjéről, hogy „mélységes szakadék az ember, és én szédülök, ha belepillantok”. Médeia is ilyen „szakadék”, és elborzadunk, miközben végigéljük a történetét. Médeia annak a példája, hogy mi minden rejtőzik egy emberben – mondja a rendező, a svéd színház egyik meghatározó alkotója, Eirik Stubø.

Vannak olyan egyetemes témák, alakok, amelyek új köntösben, többször is visszatérnek, de valójában keveset tudunk róluk, alakjukat titok fedi, viszont rajtuk keresztül magunkról, korunkról vallhatunk. Ilyen Médeia is, Euripidész – Babits szavaival – „mindig modern” szerencsétlen, elárult, szerelmes asszonya, aki féltékenységből embertelen tettet hajt végre: gyermekei életét kioltja. Mindennek ellenére Euripidész megkísérli a lehetetlent, és részvétet próbál keltetni nézőiben kétségbeesett, saját démonjaival küzdő hősnője iránt. A férfivilágnak alávetett női sorsot láttatja benne.

A darab végén Médeia sértetlenül távozhat. Vajon az istenek jóváhagyták borzalmas tettetét? „Megússza” ugyan a gyilkosságokat, de egy életre tönkretette magát. Vannak más történetek, amelyekben egy nő megöli a gyermekét, de azokban a következő lépés az öngyilkosság. Médeia ennél nagyobb formátumú személyiség, nála az öngyilkosság

gyávaság volna, ő súlyos vezeklésre ítéli magát azzal, hogy tovább él. De van valami, ami végig ott sejlik a háttérben: érezzük, hogy az istenek mozgatják a szálakat. Rejtély, hogy mit is akarnak. A dráma utolsó mondatai ezek: „Az istenek sokszor mást tartogatnak számunkra, mint reméltük. Sosem jön el, amire várunk. Amit nem vártunk, bekövetkezik. Ahogyan itt is történt.”

Euripidész

Médeia

Fordította: Rakovszky Zsuzsa

Médeia – SZÜCS NELLI ■ Iaszón – TRILL ZSOLT ■ Kreon, Korinthusz királya – RÁTÓTI ZOLTÁN ■ Aigeusz, Athén királya – SZARVAS JÓZSEF ■ Médeia dajkája – NAGY MARI ■ Médeia gyermekeinek nevelője – RUBOLD ÖDÖN ■ A korintoshi nők kórusa – SÖPTEI ANDREA, ÁCS ESZTER, LIGETI-KOVÁCS JUDIT m. v. ■ Médeia két gyermeke: Buzádi Buda / Niedermüller Ádám, Fogarasi Márk Botond / Sille Tomi

Díszlet: Ondraschek Péter // Jelmez: Mészáros Zsófia // Dramaturg: Ölveczky Cecília

Rendező: Eirik Stubø

mikor? hol?

október 24., 25. – 19 óra • Gobbi Hilda Színház

SZÍN VÁLTOZÁS

SZÍNHÁZ – IFJÚSÁG – NEVELÉS

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Minden hónap egy-egy vasárnapján, ünnepekhez, eseményekhez kapcsolódóan szervezzük **ingyenes Kölyöknapjainkat**, ahova az óvodás és kisiskolás gyermekeket a szüleikkel együtt várjuk! A Kölyöknapokon a színjátszáshoz kapcsolódó kézművesprogramok, színházi előadás vagy koncert várja vendégeinket!

2. ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az immár országos mozgalommá vált ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-én középiskolás színjátszó csoportok – minden évben új témát kapva – munkájukat, tanárikaik és a színház mentorainak segítségével, minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során négyfős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre – értékes nyereményekért – a színházban kerül sor. Az elmúlt évek vetélkedőinek feladatai és azok megoldásai a nemzetiszinhas.hu/vetelkedo oldalon hozzáférhetők.

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőstől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

4. SZÍNHÁZ- PEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Előadásainkhoz ajánljuk két- és háromlépcsős színház-pedagógiai foglalkozásainkat. Tizenhat fős, általános és középiskolás csoportoknak az előadás előtt a színpadi mű befogadását, utána pedig a láttak mélyebb megértését segítő, egy-egy órás foglalkozást tart színházpedagógusunk.

5. BÁNK- MISSZIÓ és JÁNOS VITÉZ- MISSZIÓ (tantermi előadás)

Katona József drámája 60 percen, tanteremben előadható formában. Könnyítettünk és rövidítettünk az eredeti nyelvezeten, ám a dráma szerkezetét megőriztük, nem marad ki egyetlen szereplő és történeteszl sem. A diákok közvetlen közelében, a tanterem díszletei között elevenedik meg a hatalomról és szerelemről, hazaszeretetről, hűségről és árulásról, a politika természetrajzáról és a bosszút felülíró kegyelemről szóló klasszikus mű. Az előadást ingyen adjuk elő az iskolákban.

6. RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával a produkció dramaturgia és/vagy rendezője mintegy negyvenperces bevezető beszélgetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, felfigyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

7. KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgia találkoznak az iskolai csoportokkal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy harmincperces találkozón közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra legalább huszonöt fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt!

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőstől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

8. KULISSZAJÁRÁS

A csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával, az előadás előtt nyílik rá lehetőség. A mintegy negyvenperces séta közben bemutatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket és egyéb „háttérdekségeket” is. Egyszerre legfeljebb harminc diákot tudunk fogadni. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

Jelentkezés a kulisszajáráásra: latogatas@nemzetiszinhas.hu

DIÁKJEGYEK, DIÁKKEDVEZMÉNYEK

#nemzetiadiakokert

Négy előadásunkat: a János vitézt, a Csongor és Tündét, a Tóth Ilonkát és a Fekete ég – A fehér felhő című darabokat diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára ingyenessé tettük. Célunk, hogy a magyar irodalomtörténet fontos műveit és a magyar történelem sorsfordító pillanatait megidéző előadásainkat a lehető legtöbb diák számára elérhetővé tegyük.

DIÁKBÉRLETEK

A diákbérletek bármely előadásra beválthatók.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY

Mértéke **40%** mindegyik színpadunkon, mindegyik székünkre. Igénybevételéhez legalább 20 diák részvétele szükséges, kísérő(ik)nek 200 forintos jegyet biztosítunk.

PEDAGÓGUSJEGY

Játszó- és ülőhelytől függetlenül a jegyárkedvezmény mértéke **40%**. Pedagógusigazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható!

A diákbérletek és diákjegy kedvezmények igénybevételére, valamint az ingyenes előadásokra történő jelentkezés, regisztráció: jegy@nemzetiszinhas.hu

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

DÉRYNÉ IFJASSZONY

A vándorszínészet hőskoráról szól a Déryné Program első saját előadása

„De mi a célja az örökös kóborlásnak? (...) Talán semmi. Olykor mégis azt hiszem, van valami titokzatos célja. Olykor úgy gondolom, mi egy láthatatlan kincset viszünk magunkkal, amelynek bizonyos időre el kell érkeznie valahova. Most mi visszük, – ha kidőlnék, vállára veszi más, – de egyszer csak elérkezik oda, ahol szükség van rá” – hangzik el Herczeg Ferenc művében, amely a 2020-ban útjára indult Déryné Program önálló társulatának első bemutatója.

A Déryné ifjasszony főhajtás a magyar színjátszás hőskora előtt, ahol romantikus szerelmek, nagy fellángolások, szenvedélyes viszonyok szövetségében hol küszködnek, hol csatát nyernek hivatásuk, a magyar nyelvű színjátszás ügyéért folytatott küzdelemben. A színpadon meglevenedő milliót átszővi a színház erejébe vetett hit, ezért a láthatatlan bizonyosságért zajló folytonos törekvés, melyben ki-ki a maga tehetségével, leleményességével vagy éppen fondorlatával próbál érvényesülni. Herczeg Ferenc kalandokkal, tréfákkal, felfokozott érzelmekkel teli színművét a színészek hangszerez játéka teszi még virtuozabbá.

A Déryné Széppataki Rózáról (1793–1872), vagyis a vándorszínészet korának legnépszerűbb színésznőjéről elnevezett program életre hívásával az a kulturális kormányzat célja, hogy a minőségi kultúra ne csak a szűk elit kiváltsága legyen, hanem minden állampolgár hozzáférjen a minőségi előadásokhoz. Ezért választották a program motójának a „Színház mindenkinek” jelmondatot. A Déryné Program négy alprogramjával széles körben szólítja meg a magyar színházi élet résztvevőit – az alkotókat, a társulatokat, és az előadásokból válogató befogadó intézményeket.

Az alprogramok közül az egyik a 15 fős saját társulattal létrehozott előadások megvalósítása. A Déryné Társulat produkciója, a Déryné

ifjasszony a szeptember 18-i hajdúböszörményi premier után látható majd a Nemzeti Színházban.

– A Déryné Program az egyik legjobb ügy, amely a Nemzeti Színház szervezésében valósul meg – mondja a másfél évtizedes előkészítés után idén tavasszal elindult kezdeményezésről Vidnyánszky Attila, a Nemzeti igazgatója, és a bemutató rendezője. – Herczeg Ferenc műve abba a hőskorba röpít vissza minket, amely a magyar nyelvű színjátszás születésének reményekkel és sikerekkel, nélkülözéssel és küzdelmekkel teli világa. A magyar színházi élet a 19. század elején a vidéki Magyarországon szökkent szárba – valóságosan és szimbolikusan ide térünk most vissza ezzel az előadással és a programmal.

Herczeg Ferenc

Déryné ifjasszony

Játsszák: JANKA BARNABÁS, SZEMERÉDI BERNADETT, TURI CSONGOR, DÁNYI BENCE, SZÉPLAKY GÉZA, FABÓK MARIANN, HORVÁTH MÁRK, TARPAI VIKTÓRIA, DÁNIELFY GERGELY, VAS JUDIT GIGI, HAVASI PÉTER, TURI BÁLINT, LOSONCZI KATA, DÁNYI KRISZTIÁN, IVASKOVICS VIKTOR, HABODÁSZ ISTVÁN, KÁRPÁTI BARNABÁS, GULYÁS GABRIELLA, BÁCSI BERNADETT

Jelmez: Kiss Zsuzsanna // Díszlet: Csiki Csaba

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

október 8. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

A Déryné Program előadása

Próba közben

WOYZECK

Miért gyilkol az ember? Túlfeszített valóság, bombák, szakadékok, képernyők

1824-ben egy Woyzeck nevű lipcei borbély megölte a feleségét. Feltékenységből gyilkolt. Woyzecket, a bűnöst kivégezték. Erről megjelent egy újságcikk. A szóbeszéd szerint Woyzeck, a gyilkos, zavarodott ember volt, aki nem volt tudatában tettének.

Ez a történet ihlette Georg Büchnert, aki négy különböző változatban, vázlatban készítette elő drámai művét, ami végül nem született meg. A megmaradt töredékek alkotják Büchner legendás, modern drámáját. Tehát „igaz történet alapján”, egy igaz történetet mesél el mindaz a több száz feldolgozás, amit Büchner foszlányai inspiráltak. A szöveg, a jelenetsorrend klippszerű vágásokból áll, látomásokból, költői párbeszédéből – ami pusztán kiindulópont, inspiráció minden alkotáshoz.

Az átlagember, a kisember, a kiszolgáltatott ember magányos története a Woyzeck. Mozaik egy örökérvényű világról, ahol minden nap eldöntjük, hogy ma nem, és estére megszegjük. Az ember hajótörésre van ítélve. Olyan törésre, ami – jól láthatóan – ma is szétfeszíti a világot. A szeretet és a szabadságnevében hittel, szenvedéllyel képesek vagyunk fegyvert fogni, háborúkat támogatni – elfogadni, hogy az ember ölhet. Ma robbanószerekkel kísérletezünk, fegyverekkel pózolunk, posztoljuk saját, kreált személyiségünket. Minden élénk van tolva, nincsenek titkok, a kérdéseket feltették és megválaszolták már nekünk.

Ebben a túlfeszített valóságban, bombák alatt, szakadékok között, képernyők előtt ül a kishajó: Woyzeck. Szerelmet keresve, igazságot kutatva ragad fegyvert és gyilkol. Miért? Egy viccbe említett autózvezető sorstragédiája ez, aki a rádióból értesül arról, hogy az autópályán egy ámokfutó hajt szemben a forgalommal. Mire ő rácsodálkozik: egy? Száz!

S hogy lehet-e Woyzecket bűnösnek nevezni? Vagy az a világ bűnös, amelyik gyilkosokat szül?

– Az előadás feladata, hogy elgondolkodjunk: az a világ, amiben élünk, lehet-e ránk ilyen hatással. Woyzeck ennek a végletességét mutatja. De kicsiben, hétköznapijainkban vajon hogyan hat ránk ez a képernyőkkel, plakátokkal, illúziókkal kitömött világ? – kérdezi az előadás rendezője, ifj. Vidnyánszky Attila.

Georg Büchner:

Woyzeck

A szövegkönyvet Kiss Csaba faksimile fordítása alapján Vecsei H. Miklós készítette.

Franz Woyzeck – NAGY MÁRK m. v. I Marie – BARTA ÁGNES I Ezreddobos – FEHÉR TIBOR m. v. I Doktor – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ I Professzor – BÖRÖNDI BENCE m. v. / KISARI ZALÁN m. v. I Andres – HERCZEGH PÉTER I Kapitány – KOVÁCS TAMÁS m. v. / GYÖNGYÖSI ZOLTÁN m. v. I Gyerek – BENEDEK DÁNIEL m. v. I Altiszt – MÉSZÁROS MARTIN I Paula – SZABÓ NIKOLETT m. v. I Kikiáltó – BORDÁS ROLAND I Egyik – BERETTYÁN SÁNDOR I Másik – SZÉP DOMÁN I Harmadik – KOVÁCS S. JÓZSEF

Látványtervező: Vecsei Kinga Réta // Dramaturg: Vecsei H. Miklós // Zene: Mátyásky Szabolcs //

Rendező: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

október 19. – 15 óra • Kaszás Attila Terem

Az előadás a 2019-es Pécsi Országos Találkozó (POSZT) a szakmai zsűri döntése értelmében a legjobb előadás díját kapta. A Woyzeck szerepelt az izraeli Jaffa Testen és a kolozsvári Interferenciák fesztiválon is.

COVID-19 tájékoztató

KEDVES NÉZŐINK!

A Nemzeti Színház kiemelten fontosnak tartja nézői és dolgozói egészségét, ezért a koronavírus-járvány ideje alatt a Covid-19 terjedésének megakadályozására fokozott óvintézkedéseket vezetünk be. Az alábbiak betartását kérjük nézőinktől:

- Az előadásokat csak tünetmentes nézők látogathatják. A színház jogosult a nézők testhőmérsékletének ellenőrzésére belépéskor, érintésmentes hőmérővel. Amennyiben nézőnk testhőmérséklete meghaladja a 37,5 Celsius-fokot, nem látogathatja az előadásainkat!
- Az önök biztonsága érdekében színházunkban a légkezelő egységeinket kitisztítottuk, fertőtlenítettük. A légkezelő egységeink üzemeltetésénél külön figyelmet fordítunk arra, hogy a rendszerek visszakeverés nélkül működjenek, szűrt friss levegős táplálással. Az előadások előtt a nézőtéren minden esetben ózonos fertőtlenítést hajtunk végre!
- Színházunk kihelyezett kézfertőtlenítési lehetőségeket biztosít, kérjük önöket, a saját és mások egészségének megóvása érdekében vegyék igénybe. Kérjük nézőterés kollégáink segítségét!
- Fokozzuk a takarítás gyakoriságát, különös tekintettel a mosdók, pultok, kilincsek fertőtlenítésére.
- A maszk rendeltetésszerű használata kötelező a nézők és a színházi dolgozók számára. Kérjük, indulás előtt vegye magához maszkját, és a bejárat előtt vegye fel! Ha elfelejt maszkot hozni, színházunkban vásárolhat nézőterés kollégáinktól!
- Színházunk az előadás megkezdése előtt egy órával nyitja meg a kapukat, a nézőtéren fél órával az előadás megkezdése előtt tudnak helyet foglalni.
- A nézőtérre való be- és kijutást a nézőtéri dolgozók irányítják, kérjük, legyenek türelemmel és tartsák be kéréseiket!
- Az előadások előtt és a szünetben a nézőtéri büfé korlátozott kínálattal várja önöket. Sorban álláskor kérjük, tartsák be az előírt másfél méteres távolságot. A nézőtéri büfé kizárólag bankkártyás fizetést fogad el!
- A Nemzeti Színházban a Covid-19 ideje alatt nem üzemel a ruhatár, így kérjük önöket, vigyék magukkal táskáikat és kabátjaikat a nézőtérre!
- Kérjük, a jegyvásárlásnál adják meg elérhetőségeiket, hogy egy esetleges fertőzés esetén értesíthessük önöket!

Kérjük nézőinket, látogassák meg honlapunkat, Facebook oldalunkat, ahol minden változást időben megosztunk önökkel!

VIGYÁZZUNK MAGUNKRA, VIGYÁZZUNK EGYMÁSRA!

**Köszönettel:
A Nemzeti Színház Társulata**

A NEMZETI SZÍNHÁZ

Történelmet írunk.

A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számát keresse az újságárusoknál vagy fizessen elő kedvezményesen:

mult-kor.hu/elofizetes ◀◀

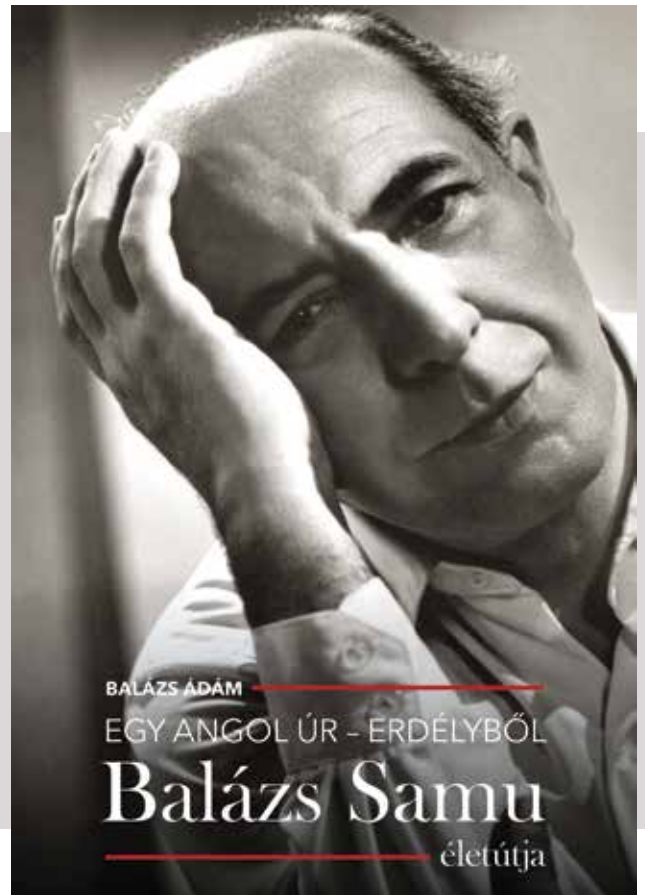
Már digitálisan is elérhető.

Fiú az apjáról

„Kizárólag a színháznak élt, csakis az érdekelte, hogy este 7-től 10-ig lehetőleg tökéleteset alkosson. A Nemzeti nem is a második otthona volt, hanem inkább az első.” Balázs Samuról írta ezt a fia, Balázs Ádám, aki féltve őrzött források közlésével érzéketlen, szórakoztató, anekdotákkal és személyes emlékekkel fűszerezett kötetet adott közre a Kossuth-díjas művészről.

Balázs Samu (1906–1981) a kolozsvári és nagyváradai pályakezdés után a Nemzeti Színházban érett a 20. század egyik legnagyobb formátumú jellemszínészévé. Legendás alakítása volt Pickering ezredes a *Pygmalion*ban, Szerebrjakov professzor a *Ványa* bácsiban és Malvolio a *Vízkereszt*ben. A *Liliomfi* és a *Macskajáték* filmkockái örökre őrzik markáns arcát és fanyar humorát. „Samu bátyám a mesterségbeli dolgokat remekül tudta tanítani, például azt, hogy miképpen teáznak az angolok” – emlékezett tréfásan a fiatalabb pályatárs, Sinkovits Imre, és hozzátette: „Mindannyiunkat lenyűgözött intelligenciája, elképesztő műveltsége. Nagy volt a nagyok között.”

Balázs Ádám: *Egy angol úr – Erdélyből* (Balázs Samu életútja)

KÉTSZER „JÖTT KI” A TRIANONI MAGYARORSZÁGRA

Balázs Samu pályakezdése – Pest helyett Kolozsvár

Trianon után Romániában nem volt könnyű magyar színésznek lenni. Balázs Samu mégis ezt az utat választotta: Pestről a „román” Kolozsvárra szerződött – a fővárosi mellőzöttség után Erdély színi fellegvárában remélt sikereket.

Ha közvélemény-kutatást végeznénk, hogy kik a legismertebb huszadik századi színművészek, Balázs Samu az élén végzne. Szilvay professzora felejthetetlen a *Liliomfi* című, 1954-ben bemutatott Makk Károly-filmben. Azt azonban kevesen tudják róla, hogy a kalotaszegi Bánffyhunyardon született, majd szüleivel Nagyváradon élt egészen 1923-ig. Ekkor a román hatóságok bezárták a Premontrei Katolikus Főgimnáziumot, így Balázs Samu Békéscsabán az Evangélikus Főgimnáziumban fejezte be tanulmányait, s tett érettségi vizsgát. Nemcsak azért nem közismertek ezek a tények, mert 1945 után nem lehetett a trianoni tragédia következményeiről nyilvánosan beszélni; hanem mert Balázs Samu személyiségétől távol állt a nyilvános szereplés, s csak szükségzavúan vallott életéről. Szerencsére fia, Balázs Ádám újságíró, diplomata 2018-ban *Egy angol úr – Erdélyből* címmel monográ-

fiát szentelt édesapjának, s ebben a kötetben részletesen olvashatunk a kiváló jellemszínész fordultatos pályafutásáról.

Vidéki gyakorlat: Kolozsvár

Balázs Samu először a jogi egyetemre iratkozott be, aztán mégis a színészetet választotta. Tanulmányait 1925-ben kezdte meg a budapesti Országos Magyar Királyi Színművészeti Akadémián, a kor legjelentősebb színészképző intézetében. Először csak versmondásával tűnt ki, de 1927 májusában már arról szóltak a hírek, hogy akadémiai növendékként jelentős szerepet kapott a Nemzeti Színházban. Hevesi Sándor, az intézmény akkori direktora ugyanis – hirtelen ötlettel – a *Rómeó és Júlia* próbáján rábízta Tybalt szerepét. A próbálkozást nem

Az 1910-ben felavatott Séta téri (nyári) színházat az 1908-ban lebontott nyári faszínház helyén Janovics Jenő építtette magánszínházként. Az impériumváltáskor ez lett a kolozsvári magyar színtársulat állandó játszóhelye, mivel a Nemzeti Színház 1906-ban átadott épületében 1919. szeptember 30-án volt utoljára magyar nyelvű előadás, októbertől román előadások tartottak benne 1941-ig. Ma is itt működik a Kolozsvári Állami Magyar Színház és a Kolozsvári Magyar Opera.

kísérte egyöntetű lelkesedés, sőt a Magyarság kritikus azzal rontott az igazgatónak, hogy miért kezdővel próbálkozik, amikor legalább tizenöt, szerephez ritkán jutó férfiszínész van a Nemzetinek. Talán ez a támadás is hozzájárult ahhoz, hogy Hevesi – hiába írtak egyöntetű lelkesedéssel Balázs Samu vizsgáiról a napilapokban – 1928 őszén nem kötötte le az „iskola legtehetségesebb növendékét”. A családi hagyomány szerint a direktor néhány éves vidéki gyakorlatra küldte Balázs Samut; de ígéretet tett, hogy ennek letöltése után az ország első társulatához szerződteti. Ám a sors nem így akarta. Hevesi Sándort 1932-ben elmozdították a Nemzeti Színház éléről...

„Szakmai és magánéleti szempontból egyaránt logikusnak tűnik, hogy [...] a »vidéki« gyakorlatnak a helyszíne Kolozsvár legyen” – írta Balázs Ádám édesapja indulásáról. Janovics Jenő kolozsvári igazgató 1928 nyarán vendégszereplésre hívta, majd szerződtette Balázs Samut.

Nehéz terep sikerekkel

A színész a pesti sikertelenség után nagy (és majdan beteljesülő) reményekkel érkezik egy nagyon nehéz helyzetben lévő Kolozsvárra és annak színházába. A román hatóságok 1919 óta erőszakkal és adminisztratív eszközökkel ellehetetleníteni igyekeztek a magyar kulturális életet, így az erdélyi színtársulatok, ezek között a legjelentősebbnek számító kolozsvárinak is a működését. 1930-ig Janovics Jenő szakmai helytállása és vagyona biztosította a fennmaradást, 1932-től Kádár Imre igazgatása jelentett garanciát a továbbélésre. Mivel a kolozsvári értelmiségi közönség egy része áttelepült – ahogyan akkoriban mondták – Csonka-Magyarországra, így a színházat saját nézői nem tudták eltartani, ezért folyamatosan tájlojniuk kellett. Trianontól Észak-Erdély visszatértéig a Romániában működő magyar színészeketől hatalmas adozatot követelt ez a kulturális misszió – csökkenő fizetések, rengeteg munka, ellenséges politikai viszonyok, a kisebbségivé vált élet gyötrelmei határozták meg a mindennapokat. Ennek fényében kell tekintenünk egy-egy életpályára, így Balázs Samu „trianoni” történetére is.

Még nem készült el a kolozsvári magyar társulat működésének részletes krónikája, ezért nem számolhatunk be Balázs Samu valamennyi sikeréről. Azt azonban megállapíthatjuk, hogy az együttes vezető színészeként főszerepeket játszott. Pályakezdésére 1966-ban

így emlékezett a Film, Színház, Muzsikában: „Huszonnégy éves voltam, s nem kaptam huszonnégy éves szerepeket, csakis öregebbeket. Magyarázták: egy ilyen hosszú, sovány fiatalember nem lehet hős. De én a színiakadémián Bánk bánnal és Ádámmal vizsgáztam. Vártam hát... Megkaptam Ocskay brigadéroszt. Ohannyira hős voltam, hogy a második előadásra teljesen berekedtem.” Ebben az interjúban azt is megemlítette, hogy Bajor Gizi partnere lehetett a színésznő 1932 nyarán megrendezett erdélyi körútján Szép Ernő *Azra* című mesejátékában, s hogy Hamletet alakította Brassóban, szabadtéren. Érdekes, hogy egy másik szabadtéri eseménynek is résztvevője volt: 1932 augusztusában Hofmannsthal *Akárki* című misztériumjátékát több mint négyezer néző látta Kolozsváron a Farkas utcai református templomnál kialakított szabadtéri színpadon.

Két olyan előadásban játszott Balázs Samu ekkoriban, melyet ma is gyakran említenek. Kádár Imre rendezésében vitték színre 1934-ben *Az ember tragédiáját*, Ádám szerepében Balázs Samuval. Thury Zsuzsa az *Ellenzék* című napilapban így értékelte alakítását: „Mindaddig nem tudtuk, hogy ilyen intelligens színész. Nagyon emberi volt hősiességében, kétegyeiben, megismeréseiben és csalódásaiban.” A Színházi Élet Tamási Áron *Énekes madár* című székely népi játékában nyújtott alakításáról azt írta: „a nagy intelligenciájú színész, Balázs Samu jellegzetes székely figurát adott Lukács alakjában”.

Balázs Samu dramaturgként és rendezőként is működött, így néhány év alatt ízig-vérig színházi ember vált belőle; 1936 nyarán mégis elhagyta Kolozsvárt. Három évtizeddel később arról beszélt, milyen nehezen viselte, hogy kevés próbával kellett sokat produkálnia, és talán azokra az elkésztető viszonyokra is gondolhatott (ha beszélni nem is beszélhetett akkoriban erről), amelyek a Romániában a magyar kisebbséget sújtották. Ezért dönthetett úgy, hogy a „biztonságos” népszerűség helyett inkább újrakezdi pályáját a budapesti Nemzeti Színházban.

Vissza Pestre, a Nemzetibe

Németh Antal igazgató 1936 őszétől – státus híján – csak segédszínészként foglalkoztathatta, havi nyolcvan pengőért. Balázs Samu életrajzához szorosan hozzátartozik, hogy hiába hagyta el 1923-ban Romániát, s élt 1929-ig Budapesten, magyar állampolgárságot csak 1940-ben kapott – visszahonosítással. Ehhez az eljáráshoz – többek

A Színházi Élet Tamási Áron Énekes madár című székely népi játékában nyújtott alakításától azt írta: „a nagy intelligenciájú színész, Balázs Samu jellegzetes székely figurát adott Lukács alakjában”. Az 1936-os kolozsvári bemutatón a partnere volt Tompa Sándor (a képen balra), akit később a magyar közönség „Tompá Pufiként” ismert meg és tartott számon. A szerző Tamási Áron egyik regényének dedikált példányával köszönte meg az Énekes madárban nyújtott alakítást (lenti kép)

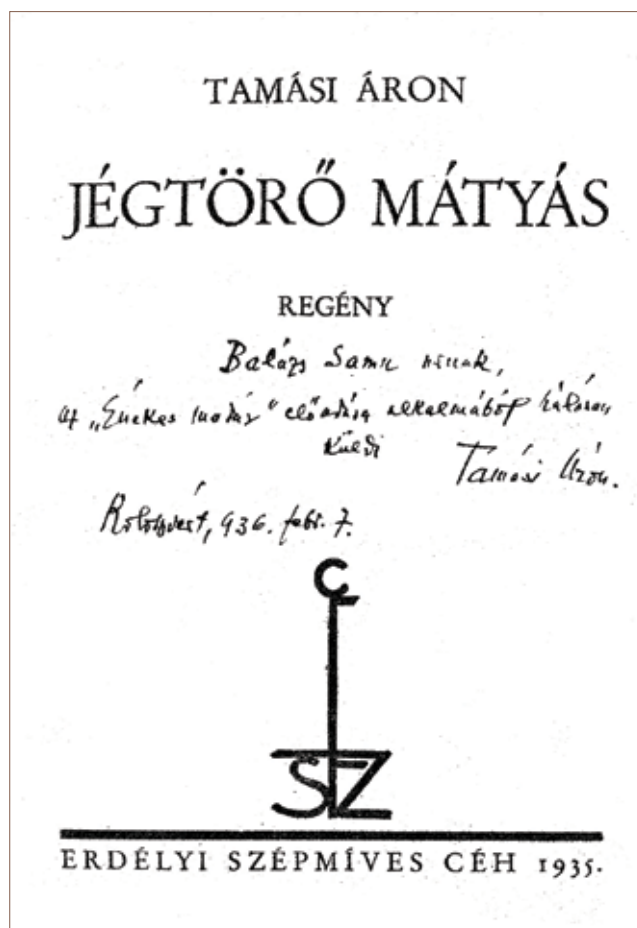
között – hatósági bizonyítványt kellett benyújtania, mely tanúsította, hogy életviszonyainak megfelelő lakása és megélhetése biztosítva van. Bizonyára a magyar állampolgárság megszerzésének is köze van ahhoz, hogy 1941-ben végre rendes szerződést kapott. Ekkor fizetése évi 3600 pengő lett. Helyzetét jól jellemzi levele, melyet 1941 elején, tehát még segédszínészként írt húgának, a nagyváradi tanítónőnek: „Még most sem tudtam kiaverni azt a tényt, hogy ide engem nem hívtak, hanem magamtól jöttem, sem pedig azt, hogy nyolc évig távol voltam. Az előrehaladást és fizetést szép hazánkban nem a munka, a tehetség és jó szándékok döntenek el, hanem más körülmények. A szűk megélhetésem sincs egészen biztosítva, sőt adósságom van, és a magamon lévő sürgős pótlást kívánok – reménytelenül. Ennek a helyzetnek a sivárságát csak az enyhíti némileg, hogy a jövőre nézve több mint sablonos kilátásaim, reményeim vannak.” (A levelet Balázs Ádám közli édesapjáról szóló könyvében.)

Az új szerződéssel nem hullottak Balázs Samu ölébe a jelentős feladatok, sőt, sokszor hadakoznia kellett igazgatójával, hogy komolyabb szerepet kaphasson. Ebben a korszakban az 1943. május 22-én bemutatott *Julius Caesar* című Shakespeare-tragédiában aratta a legnagyobb sikert. Alakításáról a Színházi Magazin 1943. május 26-án megjelent számában ezt írta Baróti Géza: „Balázs Samu Cassiusa mesterei, tökéletes alakítás. Kiugrik a többi szereplő közül. Vad szenvedélye száraz és erős ütésű, mint a villám billió voltja.”

Harminchét éves ekkor, s életében először talán úgy érezte, hogy végre valóban elkezdődött fővárosi színészi pályája, melyre oly régóta vágyott...

GAJDÓ TAMÁS

Fotók: OSZMI, OSZK és az Egy angol úr – Erdélyből kötet

KORSZERŰBEN, SZEBBEN, TAKARÉKOSABBAN...

2002-es megnyitása óta először történt átfogó felújítás a Nemzeti Színházban. Ennek keretében megújult a teátrum legfontosabb színpadtechnikai vezérlőrendszere, a három színpad burkolata, és új próbateremmel is gazdagodott az épület.

– A mintegy kétmilliárd forintos beruházás legnagyobb, közel 800 milliós tétele a főszínpadi színpadtechnikai vezérlőrendszer cseréje volt – mondja Kovács Bálint, a Nemzeti Színház műszaki igazgatója. – Ez irányítja többek között a nagyszínpad 72 süllyedőjét, amely a nagyközönség számára is a leglátványosabb része az épület színpadi csúcstechnikájának.

Közel kétezer négyzetméternyi színpadburkolat cseréje is megtörtént a nagyszínpadon és annak környékén (a hátsó- és az oldalszínpadon, a díszlet-előkészítőben), valamint a két stúdióban: a Gobbi Hilda Színpadon és a Kaszás Attila Teremben.

– A legnagyobb kihívást a nagyszínpad jelentette, amelynek felületét nemcsak a süllyedők, a zenekari árok mellvédjei „szabdalták”, hanem egy forgószínpad is működik benne. Ügyelni kellett a padló alatti mintegy 20 ezer hangrezonátor téglére is, amelyek változatlan formában szolgálják majd a terem akusztikáját. Több lépcsőben zajlik a színpadok scenikai lámpaparkjának és projektorainak a cseréje, fejlesztése is. Így a legújabb, energiatakarékos és csendesebb ledtechnológia szolgálja majd a színpadi látványt.

Az építőipari beruházások közül a legjelentősebb a hatodik, illetve hetedik emeleti egykori festőterem, valamint kárpitos műhely átalakítása volt. Ezek helyén korszerű próbaterem és komfortos kiszolgáló helyiségek várják az egyetemi gyakorlatukat a Nemzeti-ben végző színművészhallgatókat.

FELÚJÍTÁS

Nem látványos, de a nézők komfortérzetét is befolyásoló fejlesztés volt a központi hűtőgép cseréje. Ez szolgálja ki ugyanis a 20 ezer négyzetméteres épület klimatikus berendezéseit, immár csendesebben és energiatakarékosabban. További „kisebb” munkálatok keretében megújult a főbejárat üveghomlokzata, a Zikkurat és a hajóorr kőburkolata, a Bajor Gizi Szalon terasza. Befejeződtek az épület nézőtéri és kiszolgáló részében található vizesblokkok munkálatai, és elkészült a művészbejáró akadálymentesítése is.

– A Nemzeti Színház tavasszal kezdődött beruházásai határidőre elkészültek – ad számot az elmúlt fél évről Kovács Bálint, amely során a koronavírus-járvány miatt érvényben lévő különleges korlátozó szabályokat betartva kellett a munkát végrehajtani. – Az évad első két premierjére, *A kassai polgárok* és *Leánder és Lenszirom* bemutatójára a színház már régi-új pompájában várja a nézőket.

- ki

OLVASNIVALÓ SZÍNHÁZ

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837
KÖZÖS-NEZŐPONT

Öt évad írásban és képen

Nemzeti Színház,
a nemzet színháza – 2013 – 2018

Mitől nemzeti a Nemzeti? Mitől több a Nemzeti, mint egy színház a többi között? A gazdagon illusztrált kötet a Vidnyánszky Attila igazgatásával 2013-ban kezdődött új korszak törekvéseit mutatja be. A kötetből megismerhető az a működési struktúra, amely a Nemzeti Színház az elmúlt öt évadja alatt épült és teljeseedett ki. Eöri Szabó Zsolt közel 400 fotográfiáján keresztül tárul fel az olvasók előtt a Nemzeti Színház 2013 és 2018 közötti öt évadjának színpadi világa.

Ár: 3900 Ft

Csíksomlyói passió

Egy előadás zárandókútja

A gazdagon illusztrált kötet a Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncgyűttes közös produkciójának 2018. augusztus 18-i, csíksomlyói „hazatéréséről” szól. Az MMA Kiadó gondozásában megjelent munkakönyvben megszólalnak az előadás főbb alkotói, többek között Vidnyánszky Attila, Zsuráfszky Zoltán, Szócs Géza és Berecz András is. A fotókat a Prima Prémium díjas Benkó Imre és a Nemzeti Színház fotográfusa, Eöri Szabó Zsolt készítette.

információ: www.mmakiado.hu

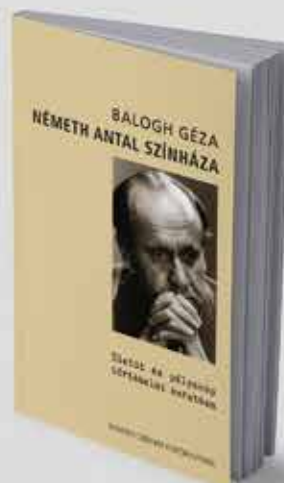
A Nemzeti Színház Kiskönyvtára sorozat kötetei

Eugenio Barba:

Hamu és gyémánt országa

Eugenio Barba, a holstebrói Odin Teatret megalapítója a 60-as évek elején Jerzy Grotowski opolei műhelyében szerzett élményeit idézi föl. Grotowski huszonhat Barbához írt levele két iskolateremtő színházi alkotó útkeresését, mester–tanítvány viszonyát és barátságát dokumentálja.

Ár: 2500 Ft

Balogh Géza:

Németh Antal színháza

Életút és pályakép történelmi keretben: **Németh Antal** (1903–1968) a hazai rendezői színház úttörőjeként 1935-től 1944-ig a Nemzeti Színház igazgató-főrendezője volt. A hitleri és sztálini diktatúra idején meggurcoltatása ellenére megőrizte alkotói függetlenségét.

Ár: 2000 Ft

Milánói leckék

Tadeusz Kantor (1915–1990), a 20. század nagy színházi nyelvújítója. 1986 nyarán olasz színinövendékeknek tartott mesterkurzust, amelynek Kantor által illusztrált szövegét tartalmazza a kötet. Ezt egészítik ki Balogh Géza, Katona Imre, Király Nina és Szász Emese tanulmányai.

Ár: 1969 Ft

NEMZETISÉGEK A NEMZETIBEN

Negyedik alkalommal rendezik meg a magyarországi szerb, horvát, német, roma, görög, örmény, szlovák és bolgár színházak nemzetiségi fesztiváljukat a Nemzeti Színházban.

Jelenet a Magyarországi Német Színház előadásából

A JELEN/LÉT FESZTIVÁL RÉSZLETES MŰSORA

Gobbi Hilda Színpad	5	H	19:00	Európa harmóni(k)ában I Magyarországi Szerb Színház
Kaszás Attila	5	H	19:30	Ráczkálmánék! I Cinkapanna Cigány Színház
Gobbi Hilda Színpad	6	K	19:00	Laki morali-Könnyű erkölcsök I Magyarországi Szerb Színház
Bajor Gizi Szalon	6	K	19:00	Café Klimt I Theater Jetzt
Kaszás Attila	6	K	19:30	Noc Helvera - Helver éjszakája I Vertigo Szlovák Színház
Kaszás Attila	7	Sze	15:00	Škaradé Káčatko - A rút kiskacsa I Cervinus Tátrum
Kaszás Attila	7	Sze	18:00	Ž-tem I Cervinus Tátrum
Bajor Gizi Szalon	7	Sze	18:00	Rubin és vér I Ani Budavári Örmény Színház
Gobbi Hilda Színpad	7	Sze	19:00	Bunjevački blues - Bunyevác blues I Pécsi Horvát Színház
Gobbi Hilda Színpad	8	Cs	15:00	A diáklány és Monsieur Henri I Deutsche Bühne Ungarn
Gobbi Hilda Színpad	8	Cs	19:00	A diáklány és Monsieur Henri I Deutsche Bühne Ungarn
Gobbi Hilda Színpad	9	P	19:00	Amíg szól a hegedű I Romano Teatro
Kaszás Attila	9	P	19:00	Ott/Hon I Magyarországi Nemzetiségek Színházi Társulata
Bajor Gizi Szalon	10	Szo	11:00	Játék a szavakkal I Karaván Színház
Gobbi Hilda Színpad	10	Szo	17:00	Hűvös I Karaván Színház
Kaszás Attila	10	Szo	19:30	BG Rádió repülés I Maliko Teatro
Gobbi Hilda Színpad	11	V	19:00	Rudolf Hess tűzparancsolata I Aradi Kamaraszínház
Nagyszínpad	11	V	19:00	Oedipus Tyrannus I Amfiteatro Görög Nemzetiségi Színház
Kaszás Attila	11	V	19:30	Hotel Yerevan I Umartu Örmény Színház

SZARVAS JÓZSEF ESTJE

szept. 27., okt. 26.

Pustol a hó

A hatvanéves Szarvas József egy pillanatra megáll, visszanéz, hogy találkozzon önmagával: a tanyasi kislúval, a debreceni henteslegény-nyel és segédszínésszel, a Vígszínház, Kaposvár, a Nemzeti színészével és a viszáki Tündérváros gazdájával... Előadás a Könnyű neked, Szarvas Józsi... című életregény alapján.

mikor? hol?

september 27., október 26. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

HOBO-ESTEK

okt. 1., 21.

Önéletrajz és költészet

Hobo egyik példaképe József Attila, akinek verseit évtizedek óta mondja. Már jóval túl a 400. előadáson is friss és aktuális a Tudod, hogy nincs bocsánat című önálló est. A Halj meg és nagy leszel előadásában Hobo rejtőzködve, mégis őszintén mesél életéről – prózában és dalokon keresztül.

mikor? hol?

Tudod, hogy nincs bocsánat

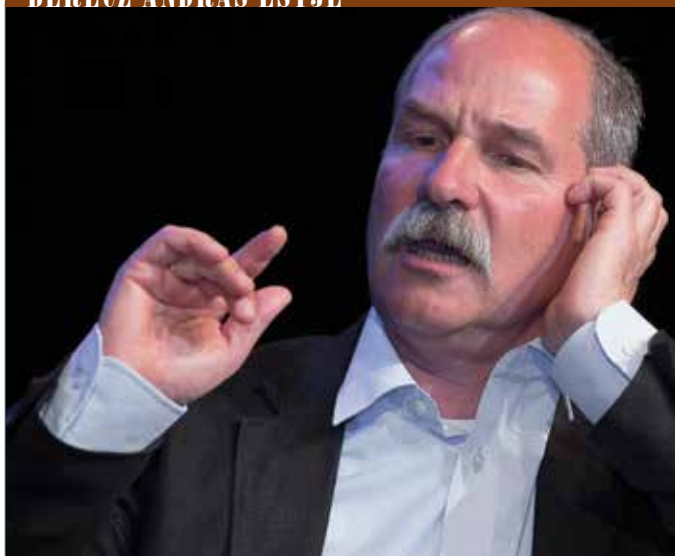
október 1. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

Halj meg és nagy leszel

október 21. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

BERECZ ANDRÁS ESTJE

okt. 26.

A nagy verekedés

Mesék, hányadák az I. világháborúból, orosz hadifogságból és a kollektívizálási megbotyulás idejéből, mikor minden fűszálon a tolvajok hármásával csengtek-lengtek, de úgy, hogy az Úristen se látta tőlük a világot... Berecz András ének- és mesemondó immár a Nemzeti Színház társulatának tagjaként várja közönségét.

mikor? hol?

október 26. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

A DÖNTŐ

okt. 27.

Versünnep Fesztivál

A 2020-as Versünnepen a Nemzeti összetartozás évének jegyében kiemelt figyelem irányul a határon túl költők – a szerbiai Tolnai Ottó és Domonkos István, a felvidéki Dobos László, az erdélyi Reményik Sándor, a kárpátaljai Sáfár László – életművére. Megemlékeznek Szabó Lőrincről, Faludy Györgyről, Csoóri Sándorról és Bella Istvánról is. A döntőben vers- és prózamondás, énekelt vers, versmegzenésítés, képző- és/vagy filmművészeti alkotás, valamint slam poetry kategóriákban versengenek az elődöntők legjobbjai.

mikor? hol?

október 27. – 18 órától • Kaszás Attila Terem

Ingyenes, de regisztrációhoz kötött: szervezes@nemzetisinhaz.hu

MESEK

okt. 4., 31.

Fabók Mancsi Bábszínháza

A székely menyecske és az ördög Fabók Mariann fesztiváldíjakat nyert negyven perces előadása, amelyet szigorúan kiskorú felügyelete mellett ajánlunk! Mikszáth Kálmán egyik legművészebb alkotása A fekete kakas. A „nagy palóc mesemondó” története „szeretet-erőről”? Fabók Mancsi egyszemélyes bábjátéka felnőtteknek és serdülőöknek szól.

mikor? hol?

A székely menyecske és az ördög

október 4. – 15 óra • Kaszás Attila Terem

A fekete kakas

október 31. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

KIÁLLÍTÁS

szept. 19.

Az első Nemzeti telke

A Rákóczi út és a Múzeum körút sarkán épült fel az első Nemzeti Színház 1835-ben. A telket Grassalkovich Antal adományozta e nemes célra. A háttérben vetélkedő kulturális koncepciók és adósságok elrendezése is szerepet játszott. Ezekbe ad betekintést a Magyar Nemzeti Levéltár és a Nemzeti Színház Kincstár című kiállításorozatának tárlata.

mikor? hol?

megtekinthető december 30-ig – a Nemzeti Színház 2. emeletén

Olvasson színházat!
www.nemzetiszhaz.hu/magazin

PIM – ORSZÁGOS SZÍNHÁZTÖRTÉNETI MÚZEUM ÉS INTÉZET

KIÁLLÍTÁSOK A BAJOR GIZI MÚZEUMBAN

(1124 Budapest, Stromfeld Aurél u. 16.)

HERCEG A VASFÜGGÖNY MÖGÜL

Emlékkiállítás a magyar táncművészet rendkívüli egyéniségéről, Róna Viktor (1936-1994) balettművészről. Megnyitó és könyvbemutató Keleti Évával és Orosz Adéllal.

október 2. – 15 óra | a belépés ingyenes

BÁCS FERENC

Egy sokoldalú művész szabálytalan pályafutása – kamarakiállítás a tavaly nyolcvankét éves korában elhunyt Bács Ferenc emlékére.

látogatható: szerdától vasárnapig 14 és 18 óra között

belépő: 1200 Ft, diák és nyugdíjas: 600 Ft (Hegyvidék-kártyával: 500 Ft)

PROGRAMOK A BAJOR GIZI MÚZEUMBAN

(1124 Budapest, Stromfeld Aurél u. 16.)

MEGNYITÓ KÖNYVBEMUTATÓVAL

„Herceg a vASFÜGGÖNY mögÜl” – a Róna Viktor-emlékkiállítás megnyitója és a róla szóló könyv bemutatója Keleti Évával és Orosz Adéllal.

október 2. – 15 óra | a belépés ingyenes!

BESZÉLGETÉS BÁCS FERENC EMLÉKÉRE

Vendégek: Borbáth Ottilia, Ráckevei Anna színművész, András Ferenc filmrendező.

október 7. – 16 óra | belépő: 500 Ft

SZÍNÉSZTÁRSALGÓ

„Szellők szárnyán...” – emlékezés Huszka Jenő zeneszerzőre. Közreműködnek Zsádon Andrea, Szolnoki Tibor, Tassonyi Zsolt, Nemlaha György, Gajdó Tamás.

október 15. – 16 óra | belépő: 1000 Ft (Hegyvidék-kártyával: 500 Ft)

VILLASÉTA BAJOR GIZI EGYKORI OTTHONÁBAN

október 17. – 18 óra | belépő: 2000 Ft | A sétát csak 14 éven felüli látogatóinknak ajánljuk

KURÁTORI TÁRLATVEZETÉS A RÓNA VIKTOR KIÁLLÍTÁSBAN

Tárlatvezető: Halász Tamás

október 30. – 16 óra | belépő: 1000 Ft

SZOBASZÍNHÁZ

„Ma az vagyok, aki előttetek áll” – előadás Bajor Gizi levelezésének és szerepszőveinek felhasználásával. Előadja Papp Kinga Livia, a rendező Spolarics Andrea.

október 30. – 16 óra | belépő: 1000 Ft |

A vírushelyzet miatt minden programunk regisztrációhoz kötött.

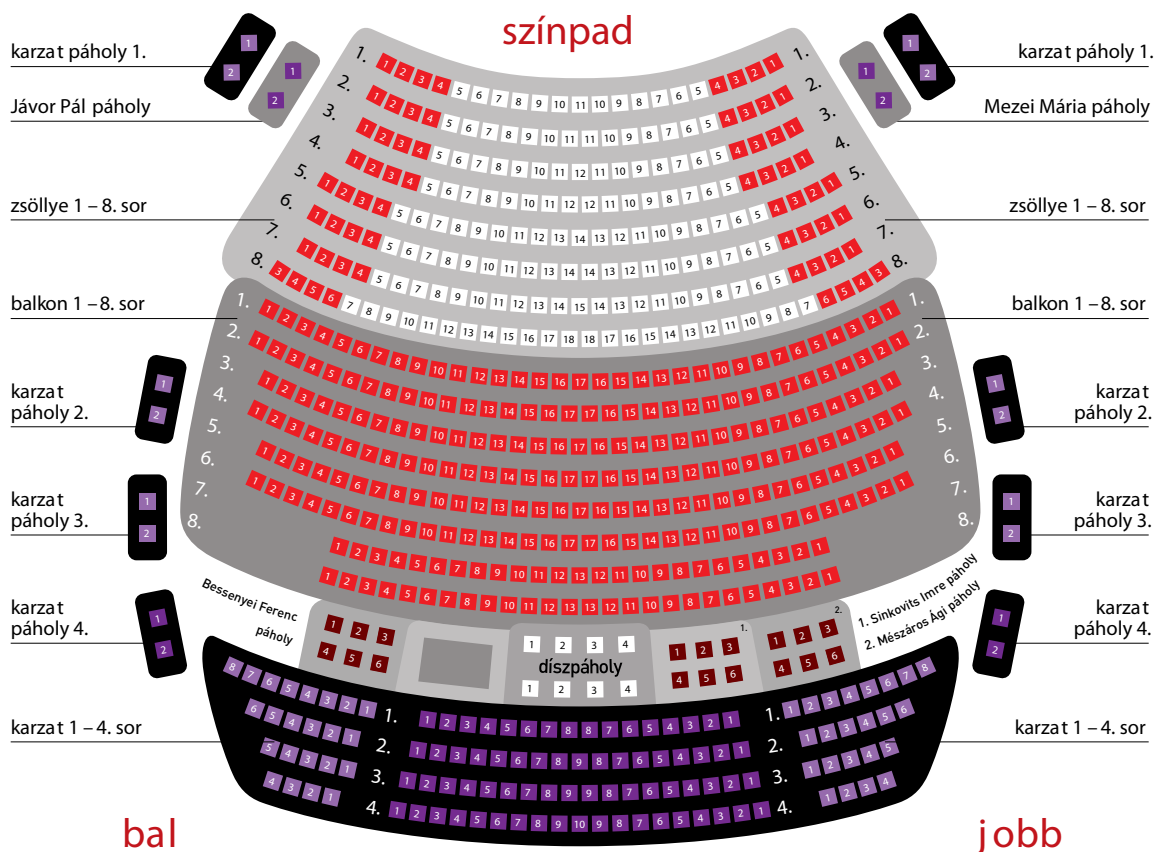
Kérjük, regisztrációjához adja meg a program címét és időpontját is!

REGISZTRÁCIÓ:

bgm@oszm.hu vagy nyitvatartási időben tel: 1/225-3161

további információ: www.oszm.hu

JEGYEK, KEDVEZMÉNYEK

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória

2. Árkategória

3. Árkategória

4. Árkategória

JEGYÁRAK:

1. kategória **3800 Ft**

2. kategória **3000 Ft**

3. kategória **2100 Ft**

4. kategória **1800 Ft**

Stúdiószínpadok (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon): **3000 Ft**

ÖT NAP ELŐNY! Aki bérletvásárláskor megadja az e-mail címét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ,** hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

Bővebb jegy- és bérletinformációk

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitvatartás:

Hétköznap 10–18 óra között (ebédidő: 13–13.20),
hétvégén 14–18 óra között, illetve az előadások
kezdéig. Ha nincs előadás, vasárnap zárva.

Jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

PEDAGÓGUSOKNAK, DIÁKOKNAK!

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

A **NEMZETI A DIÁKOKÉRT** program ingyenes előadásairól információ a jegy@nemzetisinhaz.hu címen és a jegyirodában kapható.

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diák-igazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

VÁLTSON BÉRLETET A 2020/2021-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül!

Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is!

Szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásokat tetszése szerint választhat.

Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál átlagosan 25%-kal olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra 8 900 Ft

FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra 6 900 Ft

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra 6 000 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra 4 500 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD

Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA** • Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** • **ROCCO ÉS FIVÉREI** – A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján • Molière: **TARTUFFE** • **TIZENHÁROM ALMAFA** – Trianoni utótörténet Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján • Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA** • Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** • **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ** • Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** • Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN** • Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** • Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Zs. Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA** • William Shakespeare: **SENTIVÁNÉJI ÁLOM** • Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)

Márai Sándor: **A KASSAI POLGÁROK** • Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** • Euripidész: **MÉDEIA** • Örkény István: **MACSKAJÁTÉK** • Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** • Berettyán Nándor: **A SÚGÓ** • Móricz Zsigmond: **FORRÓ MEZŐK** • Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA** • Robert Bolt: **EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK** • Katona József: **BÁNK BÁN** • Szergej Medvedyev: **FODRÁSNŐ** • Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** • Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!** • Ivan Viripajev: **RÉSZEGEK** • Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR** • Örkény István: **TÓTÉK** • Szilgigeti Ede: **LILIOMFI** • Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY** • Georg Büchner: **WOYZECK** • Long – Singer – Borgeson: **SÖR** (Shakespeare Összes Rövidítve), angolul • Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA** • Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL** • Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** • Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** • Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL** • **FEDÁK SÁRI** • Szarvas József – Bérczes László: **PUSTOL A HÓ** • Rejtő Jenő: **SZÁJON LÓTT TIGRIS** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

» A bérletek a stúdiósínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a premierekre és egyes vendég-előadásokra.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek, és legkésőbb 2021. április 30-ig válthatók be.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le jegyeiket az Andrássy úti jegyirodában vagy a Nemzeti Színház pénztárában. A bérletes jegyek online is kiválthatók.

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

Gobbi Hilda Színpad	19	Szo	11:00
Gobbi Hilda Színpad	20	V	15:00
Kaszás Attila Terem	20	V	19:30
Kaszás Attila Terem	21	H	19:30
Kaszás Attila Terem	26	Szo	19:30
Bajor Gizi Szalon	27	V	19:30
Nagyszínpad	29	K	19:00
Nagyszínpad	30	Sze	19:00
Nagyszínpad	1	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	1	Cs	19:30
Nagyszínpad	2	P	19:00
Nagyszínpad	3	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	3	Szo	19:00
Nagyszínpad	4	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	4	V	19:00
Kaszás Attila Terem	4	V	15:00
Kaszás Attila Terem	8	Cs	19:30
Gobbi Hilda Színpad	13	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	14	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	15	Cs	19:30
Gobbi Hilda Színpad	16	P	19:00
Kaszás Attila Terem	16	P	19:30
Kaszás Attila Terem	17	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	19	H	19:00
Kaszás Attila Terem	19	H	15:00
Nagyszínpad	20	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	21	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	21	Sze	19:30
Kaszás Attila Terem	22	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	24	Szo	19:00

SZEPTEMBER–OKTÓBER

Leánder és Lenszirom I Szilágyi Andor | **PREMIER**

Leánder és Lenszirom I Szilágyi Andor

A kassai polgárok I Márai Sándor | **PREMIER**

A kassai polgárok I Márai Sándor

A kassai polgárok I Márai Sándor

Pustol a hó I Szarvas József – Bérczes László

Tizenhárom almafa I Wass Albert

Tizenhárom almafa I Wass Albert

OKTÓBER

Tizenhárom almafa I Wass Albert

Tudod, hogy nincs bocsánat I Földes László Hobo József Attila-estje

Tizenhárom almafa I Wass Albert

Tizenhárom almafa I Wass Albert

Forró mezők I Mórícz Zsigmond | **PREMIER**

Tizenhárom almafa I Wass Albert

Forró mezők I Mórícz Zsigmond

A székely menyecske meg az ördög I Fabók Mancsi Bábszínháza

Déryné ifjasszony I Herczeg Ferenc | a Déryné Program előadása

Macskajáték I Örkény István

Macskajáték I Örkény István

Sára asszony I Döbrentei Sarolta

Házasság Palermóban I Carlo Goldoni

Sára asszony I Döbrentei Sarolta

A kassai polgárok I Márai Sándor

Caligula helytartója I Székely János

Woyzeck I Georg Büchner

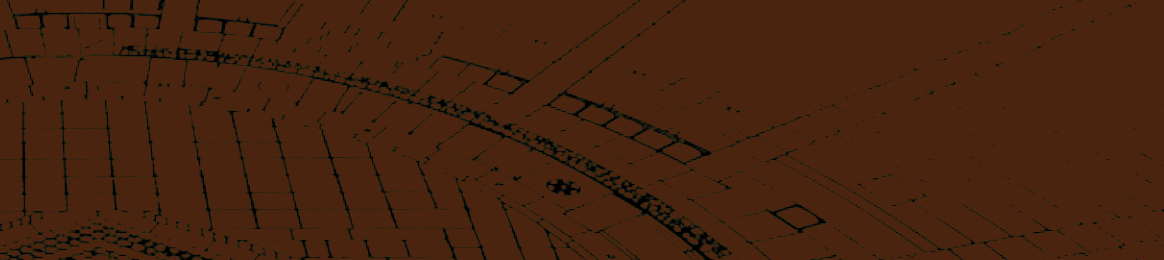
Bánk bán I Erkel Ferenc | a Coopera előadása

Bánk bán I Katona József

Halj meg és nagy leszel I Földes László Hobo

Bánk-misszió I Katona József – Verebes Ernő

Médeia I Euripidész

Kaszás Attila Terem	24	Szo	15:00
Nagyszínpad	25	V	18:00
Gobbi Hilda Színpad	25	V	19:00
Bajor Gizi Szalon	26	H	19:30
Kaszás Attila Terem	26	H	19:30
Nagyszínpad	28	Sze	19:00
Nagyszínpad	29	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	30	P	15:00
Kaszás Attila Terem	30	P	19:30
Nagyszínpad	31	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	31	Szo	19:30
Gobbi Hilda Színpad	31	Szo	19:00

Woyzeck I Georg Büchner

Rocco és fivérei I Luchino Visconti filmforgatókönyve alapján

Médeia I Euripidész

Pustol a hó I Szarvas József – Bérczes László

A nagy verekedés I Berecz András ének- és mesemondó estje

Csíkсомlyói passió I

Csíkсомlyói passió I

Leánder és Lenszirom I Szilágyi Andor

A kassai polgárok I Márai Sándor

Körhinta I Sarkadi – Fábri – Nádasz – Vincze

A kassai polgárok I Márai Sándor

A fekete kakas I Mikszáth Kálmán – Fabók Mancsi Bábszínháza

A magyarországi nemzetiségek Jelen/Lét fesztiváljának programja a 47. oldalon található

A Tudod, hogy nincs bocsánat 12; a Bánk bán, a Woyzeck, a Rocco és fivérei 16 éven felülieknek ajánlott!

Jelenet a Forró mezők című előadásból – Schnell Ádám, Varga József, Berettyán Sándor, Bordás Roland
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2020. szeptember, VIII. évfolyam, 5. szám

FÓKUSZBAN: HÁROM NYÁRI BEMUTATÓ

A Nemzeti Színház előző évadának kényszerű megszakítása után idén különösen jelentős eseménynek számítottak a megvalósult nyári bemutatók. A Szegedi Szabadtéri Játékok *Akárki* előadásáról az író-rendező, Bodolay Gézát kérdeztük.

A Gyulai Várszínház és a Nemzeti Színház közös produkciójáról, a Márai- és a Trianon-émlékév alkalmából színre állított *A kassai polgárokról* Szabó K. István rendező és Elek Tibor, a Gyulai Várszínház igazgatója nyilatkozott lapunknak. Megjelentetjük Márai *Kassai bombák* című írását a tragikus kassai eseményről, amely a szerzőt a darab megírására inspirálta, valamint Fried István tanulmányát a dráma ősbemutatójáról. Szabó Sebestyén László, a Nemzeti fiatal színésze a gödöllői Művészetek Házában debütált rendezőként Tamási Áron *Énekes madár* című színművével. Ez alkalomból Tamási Áron írásaiból közlünk válogatást, amelyből az olvasó Székelyföld klasszikus írójának esztétikai hitvallását ismerheti meg.

„Ma már nincsenek eszmecserék, érdemi viták, nem a tárgyról beszélünk, csak szélsőséges reakciók vannak, egymás megbélyegzése; nem az számít, hogy mit mondunk, hanem hogy ki mondja. Azoknak az ultraliberálisoknak, akik magukat liberálisnak mondják meg demokratának, semmi közük nincs a hagyományos liberalizmushoz. Ez egy olyan elfajzott dologgá vált, ami engem a 20-as évek Szovjetuniójára vagy a Ceaușescu-korszakra emlékeztet. Például az egyik diákom szerette volna Brecht *A szecsuaní jó lélek* című darabját megrendezni vizsgaelőadásként. Letiltották, nem engedték, mert kiderítették, hogy sértő a kínai szereplőket fehér színészekkel játszani. Először nevettem ezen; ez volt az egyik első jele annak, hogy itt [Amerikában] mi fog bekövetkezni.” (Tompá Gábor)

„Mióta áll a világ, minden író, prédikátor, próféta és bármely kategóriában »színházcsináló« a hatást vadássza. Aztán jó sokszor mellé lőnek. Alfred Jarry például úgy találta telibe szarva közt a tögyét, hogy álmában se hihette: a tréfáját máig vigyorogva emlegetjük, használjuk és lóbáljuk. (...) Azok az igazán izgalmas pillanatok, amikor általánosan elfogadott hazugságok lepleződnek le, s omlanak recsegye össze. A pénzalapú hatalom mostanában »kultúra«-szerte közelít efelé. A színház meg dadogva makog, aktivista szlogeneket illusztrál, vagy mulattatás céljából olcsón, valójában rémülten hülyéskedik, mert nincs érvényes királya/királynője.” (Bodolay Géza)

„Ha a zseni megragad egy létmozzanatot, mindig belülről teszi. (...) Belehelyezkedik a jelenségbe, belülről kifordítja, és üde léttolmács-

A tartalomból

Képek és szavak – Végh Attila az ideológiáról, másképp • A Dráma Hegye – Valère Novarina és Olivier Dubouclez beszélgetése • Kassai bombák – Márai Sándor esszéje • „Ugyanaz a kifogás, mint a Bánk bán ellen” – Fried István tanulmánya A kassai polgárokról • „A polgári világ megállíthatatlanul rohant a vesztébe” – interjú Szabó K. Istvánnal, a Márai-darab rendezőjével • Elek Tibor a Márai-kultuszról • „Engem a forma mindenkori erősen vonzott” – Bodolay Géza az Akárkiról • „... az én igazságomat nem egy osztály hordozza, hanem egy nép” – Tamási Áron ars poetikája • Rajnai Edit tanulmánya a magyar színi kerületi rendszer kialakulásáról (2. rész) • Tömör Mária recenziója Ablonczy Balázs Ismeretlen Trianon című kötetéről • „A színház a közeledés eszköze, nem az elszigetelődésé” – Beszélgetés Tompa Gáborral

ként új szavakkal mondja el a régi, talán még sosem feltárt igazságot. A zseni áthatol a felszínen, a világ bőrén átírja magát, így utazik. Utazása teljesen érthetetlen az olyan emberek számára, akikben kép és szó két, egymást kerülgető, keringő kutya. (...) Ha komolyra akarjuk fordítani a szót, idea és logosz megbabonázó egységéről beszélhetünk. A zseni annyira tudathasadt, hogy e kettőt egynek érzi. Ő az igazi ideológus, nem a vallási vagy politikai eszmék rongyszemű, betonfűlű kufárai, akik mindig a történelem szemétdombján végzik.” (Végh Attila)

„A Szent hegyen (...) nem nézők vagyunk, hanem statiszták. (...) Attól függően, hogy melyik ablakocsán nézünk be, vagy melyik helyre térdepelünk, megváltozik a szerepünk a jelenetben: mi leszünk a római katona, a paraszt, a korbácsoló, a szenvedő szolga, a szidalmazó ember. Nincs (...) királyi nézőpont, nincs a jelenetet birtokló nézőpont – és végül soron kívül nézőpont sincs. Be vagyunk vonva, bármilyen legyen is a látószögünk, mint minden egyes többi tanú, akik szintén ugyanahhoz a drámához asszisztálnak csendesen. A Szent Hegy egy olyan színház, mely folyton váltogatja a perspektívákat. A néző is belép a maga passiójába. És bolyongania kell a Biblia erdejében – a Könyvben, mely vég nélkül rezonál, akár egy visszhangzó terem.” (Valère Novarina)

Tájékoztatás a SZCENÁRIUM-lapszámokhoz való hozzájutásról:

+36 1 476 68 76

a SZCENÁRIUM a neten:

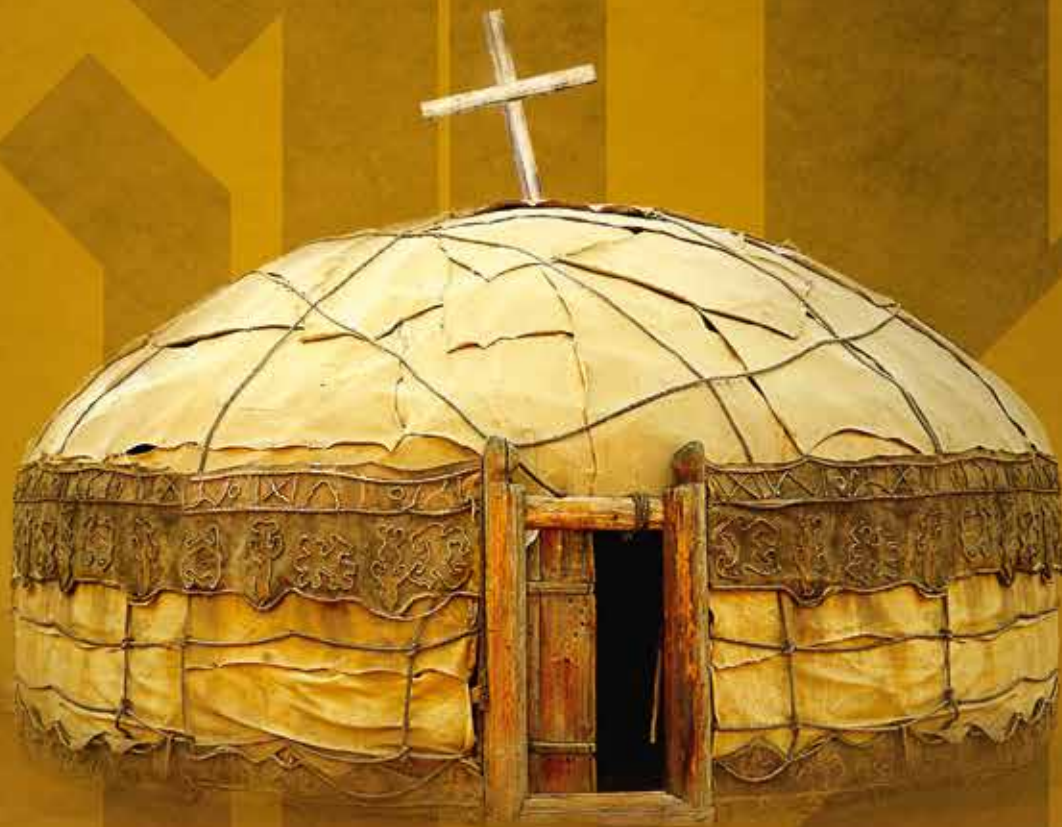
www.nemzetiszhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

ERKEL

ERKEL SZÍNHÁZ
ERKEL THEATRE

Szörényi Levente / Bródy János

ISTVÁN, A KIRÁLY

A ROCKOPERA SZIMFONIKUS OPERAVÁLTOZATÁNAK ŐSBEMUTATÓJA

ROCKOPERA MAGYAR NYELVEN, MAGYAR ÉS ANGOL FELIRATTAL

ZENESZERZŐ **SZÖRÉNYI LEVENTE** SZÖVEGÍRÓ **BRÓDY JÁNOS** EREDETI DRÁMA **BOLDIZSÁR MIKLÓS**

SZIMFONIKUS HANGSZERELÉS **GYÖNGYÖSI LEVENTE** RENDEZŐ **SZINETÁR MIKLÓS**

DÍSZLETTERVEZŐ **HORESNYI BALÁZS** JELMEZTERVEZŐ **VELICH RITA** KOREOGRÁFUS **VÁRI BERTALAN**

KARMESTER **KESSELYÁK GERGELY / CSER ÁDÁM**

BEMUTATÓ: 2020. OKTÓBER 4., ERKEL SZÍNHÁZ

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

Jelenet a Tizenhárom almfa című előadásból | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIER:

Márai Sándor: **A kassai polgárok** I Szilágyi Andor: **Leánder és Lenszirom** I Móricz Zsigmond: **Forró mezők**

OKTÓBERI ELŐADÁSOK:

Trianoni utótörténet Wass Albert művei és korabeli dokumentumok alapján: **Tizenhárom almfa** I Herczeg: **Déryné ifjasszony** I

Örkény: **Macskajáték** I Döbrentei: **Sára asszony** I Székely: **Caligula helytartója** I Büchner: **Woyzeck** I

Erkel: **Bánk bán** I Katona: **Bánk bán** I Katona-Verebes: **Bánk-misszió** I Euripidész: **Médeia** I Szarvas József önálló estje:

Pustol a hó I Visconti Rocco és fivérei című filmjének forgatókönyve alapján: **Rocco és fivérei** I

Berecz András önálló estje: **A nagy verekedés** I Sarkadi-Fábri-Nádasy-Vincze: **Körhinta** I Mikszáth: **A fekete kakas**